

Nameting campagne

Jouw Noord-Holland, jouw ruimte

Eindrapport Publieksonderzoek
Provincie Noord-Holland

NAMETING CAMPAGNE *JOUW NOORD-HOLLAND, JOUW RUIMTE*

INHOUDSOPGAVE

Ten geleide	3
Beleidsdilemma's	4
Beleidsdilemma 1: Woningbouw – op droge of ook natte plekken	4
Beleidsdilemma 2: Woningbouw – in de open ruimte of in steden en dorpen	6
Beleidsdilemma 3: Omgang met de zware industrie	7
Beleidsdilemma 4: Omgang met de waterkwaliteit	8
Beleidsdilemma 5: Lucht, grond en water – nu actie of vertrouwen op nieuwe technieken	12
Beleidsdilemma 6: Water en bodemkwaliteit – wel of geen sturing door de provincie	14
Beleidsdilemma 7: Omgang met historische landschappen	16
Beleidsdilemma 8: Fysieke bescherming van de provincie tegen water.....	18
Beleidsdilemma 9: Omgang met het elektriciteitsnet.....	20
Beleidsdilemma 10: Omgang met de landbouwgrond in de provincie	22
Beleidsdilemma 11: Omgang met drinkwatergebieden.....	24
Beleidsdilemma 12: Omgang met bodemdaling en broeikasgasuitstoot in veengebieden	26
Prioriteiten voor de inrichting van de ruimte.....	28
Bekendheid en waardering campagne <i>Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte</i>	29

Figuren

Figuur 1	Woningbouw – op droge of ook natte plekken
Figuur 2	Woningbouw – in de open ruimte of in steden en dorpen
Figuur 3	Omgang met de zware industrie
Figuur 4	Omgang met de waterkwaliteit
Figuur 5	Lucht, grond en water – nu actie of vertrouwen op nieuwe technieken
Figuur 6	Water en bodemkwaliteit – wel of geen sturing door de provincie
Figuur 7	Omgang met historische landschappen
Figuur 8	Fysieke bescherming van de provincie tegen water
Figuur 9	Omgang met het elektriciteitsnet
Figuur 10	Omgang met de landbouwgrond in de provincie
Figuur 11	Omgang met drinkwatergebieden
Figuur 12	Omgang met bodemdaling en broeikasgasuitstoot in veengebieden
Figuur 13	Onderwerpen waarvoor in Noord-Holland ruimte moet worden gemaakt
Figuur 14	Bekendheid met de campagne <i>Jouw Noord-Holland, jouw ruimte</i>
Figuur 15	Waardering voor campagne <i>Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte</i>

Tabellen

Tabel 1	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 1)
Tabel 2	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 2)
Tabel 3	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 3)
Tabel 4	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 4)
Tabel 5	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 5)
Tabel 6	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 6)
Tabel 7	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 7)
Tabel 8	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 8)
Tabel 9	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 9)
Tabel 10	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 10)
Tabel 11	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 11)
Tabel 12	Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 12)
Tabel 13	Onderwerpen waarvoor in Noord-Holland ruimte moet worden gemaakt
Tabel 14	Bekendheid met de campagne <i>Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte</i>
Tabel 15	Waardering voor campagne <i>Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte</i>

Bijlagen

Bijlage 1 Vragenlijst

Bijlage 2 Originele dilemmascores (21-puntsschaal)

TEN GELEIDE

Het voorliggende rapport bevat de resultaten van een online survey, ontworpen door Epiphaneia, waarvoor het veldwerk tussen 30 december 2025 en 8 januari 2026 is uitgevoerd door NoTies. In totaal zijn 1.620 respondenten uit de provincie Noord-Holland ondervraagd. Dit onderzoek is onderdeel van het participatietraject *Omgevingsvisie (Regie op de Ruimte)* van de provincie Noord-Holland. De ondervraagden vormen een representatieve afspiegeling van de Noord-Hollandse bevolking.

Een belangrijke bron en referentiekader is de [Keuzewijzer](#), waarbij inwoners van Noord-Holland werden uitgenodigd om op gestructureerde wijze mee te denken over de toekomstige ruimtelijke inrichting van de provincie. Dit vond plaats aan de hand van een aantal vragen (twaalf beleidsdilemma's plus één extra vraag) over beleidsdilemma's rond de ruimtelijke inrichting van Noord-Holland.

De volgende dilemma's stonden centraal in de survey:

Beleidsdilemma	Stelling 1	Stelling 2
■ 1	Alleen bouwen in droge en veilige gebieden	Meer bouwen, met hogere kosten
■ 2	Woningbouw in de open ruimte	Bouwen in steden en dorpen
■ 3	Verduurzamen van zware industrie	Geen ruimte voor zware industrie
■ 4	Waterkwaliteit maximaal beschermen	Ruimte voor bedrijven
■ 5	Nu actie voor gezonde omgeving	Vertrouwen op nieuwe technieken
■ 6	Provincie stuurt met regels	Vrijheid voor bedrijven
■ 7	Historisch landschap behouden	Ruimte voor energie- en klimaatregelen
■ 8	Nu natuurlijke bescherming	Wachten op toekomstige oplossingen
■ 9	Inzetten op uitbreiden elektriciteitsnet	Aanpassen van elektriciteitsgebruik
■ 10	Ruimte voor landbouw	Ruimte voor wonen, energie en bedrijven
■ 11	Drinkwatergebieden beschermen	Ruimte voor energieprojecten
■ 12	Broeikasuitstoot verminderen	Huidige landbouw en landschap behouden

Aanvullend is een beperkt aantal vragen gesteld over de bekendheid van respondenten met de in 2025 door de provincie Noord-Holland gelanceerde publiekscampagne *Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte* en de waardering daarvoor. Tot slot is respondenten gevraagd om in eigen woorden aan te geven welke andere onderwerpen of aandachtspunten zij belangrijk vinden voor de toekomstige ruimtelijke inrichting van de provincie.

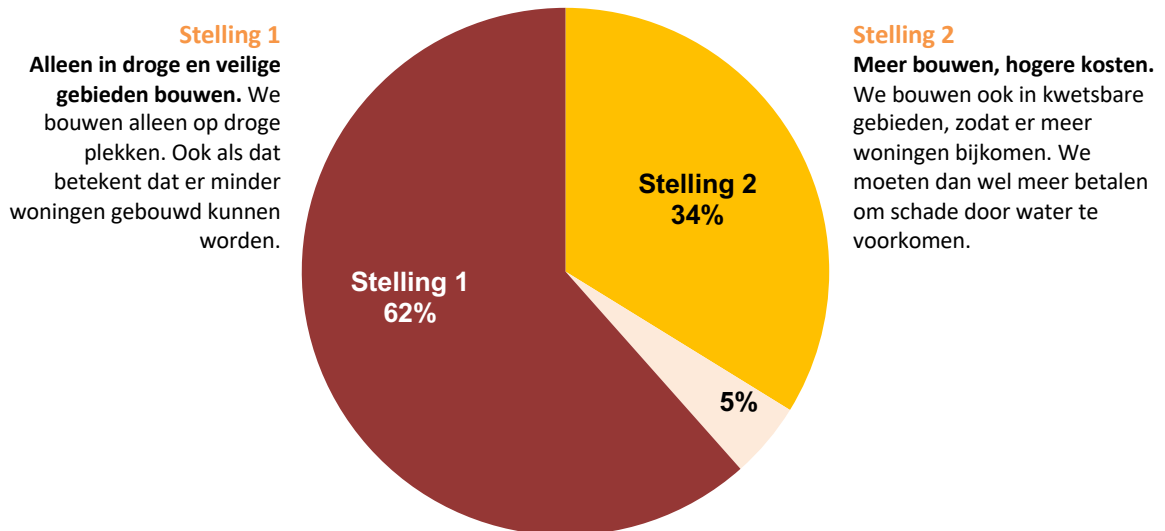
BELEIDSDILEMMA'S

In de online vragenlijst (zie bijlage 1) kregen respondenten in totaal 12 beleidsdilemma's voorgelegd ten aanzien van de ruimtelijke inrichting van de provincie, waarbij ze gevraagd werden om met een schuif met een blauw bolletje aan te geven welke stelling zij het belangrijkste vonden. Deze beleidsdilemma's komen nauwgezet overeen met de vragen die deelnemers kregen voorgelegd in de Keuzewijzer. De schuif liep daarbij van -10 (Stelling 1 het belangrijkste) via de neutrale score 0 (beide stellingen even belangrijk) naar score +10 (Stelling 2 het belangrijkste). Respondenten konden ook tussenliggende waarden aangeven, waardoor dit feitelijk een 21-puntsschaal was. Omwille van de eenvoud zijn hieronder de scores -10 tot en met -1 samengevoegd (Stelling 1 belangrijker) en ook de scores +1 tot en met +10 (Stelling 2 belangrijker). Een overzicht van de oorspronkelijke, gedetailleerde scores is te vinden in bijlage 2. De stellingen bevatten veel tekst. Ten einde respondenten niet te veel belasten zijn de stelling-paren steeds aan de helft van de respondenten voorgelegd (*split half*), met uitzondering van de stellingparen over bouwen. Elke respondent heeft aldus 2 + 5 = 7 stellingparen voorgelegd gekregen.

BELEIDSDILEMMA 1: WONINGBOUW – OP DROGE OF OOK NATTE PLEKKEN

Alleen in droge en veilige gebieden bouwen. Een ruime meerderheid van de respondenten (62 procent) kent het meeste belang toe aan Stelling 1 (alleen in droge en veilige gebieden bouwen). Iets meer dan een derde van de respondenten (34 procent) prefereert Stelling 2 (meer bouwen, hogere kosten). Vijf procent van de respondenten neemt een neutraal standpunt in.

Figuur 1. Woningbouw – op droge of ook natte plekken

Vraagtekst 'Hieronder kun je bij elke stelling aangeven wat voor jou belangrijk is. Door het blauwe bolletje met de pijltjes naar links of naar rechts te verschuiven, geef je je keuze aan. Als je geen keuze wilt maken, laat je het blauwe bolletje in het midden staan. Je kunt dan doorgaan naar de volgende stelling. De woningnood is hoog. Sommige gebieden zijn minder geschikt om te bouwen. Daar is de kans groot op wateroverlast. Als we in die gebieden gaan bouwen, zijn extra maatregelen nodig. We kunnen er ook voor kiezen om woningen alleen te bouwen op droge plekken. Van die plekken zijn er niet zoveel. Er kunnen dan op minder plekken huizen gebouwd worden. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].'
Noot Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=1621.

Aanvullend is een open vraag gesteld over waarom men de ene stelling belangrijker vindt dan de andere. De bijbehorende verbatim antwoorden zijn geanalyseerd met behulp van artificiële intelligentie (AI, resultaten in tabel 1). De keuze voor Stelling 1 blijkt vooral te worden aangedreven door zorgen over lange-termijnrisico's, in het bijzonder de daaraan verbonden kosten en de wens om natuur en landschap te beschermen. Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, leggen de nadruk op de urgentie van de woningnood en achten bouwen in kwetsbare gebieden onvermijdelijk en vertrouwen erop dat dit technisch beheersbaar is. Het verschil tussen beide groepen zit daarmee minder in het erkennen van woningtekorten of waterproblemen, maar vooral in de afweging tussen voorzorg op lange termijn versus directe noodzaak op korte termijn.

Tabel 1. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 1)

<i>Stelling 1. Alleen in droge en veilige gebieden bouwen</i>	<i>Stelling 2. Meer bouwen, hogere kosten</i>
<p>Reden 1. Voorkomen van toekomstige schade en kosten. Respondenten vinden het onverstandig om nu te bouwen op plekken waar later hoge herstelkosten en schade te verwachten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als er veel schade komt dan kost het weer een hoop geld en gedoe.' — 'Bouwen met de wetenschap dat het problemen kan opleveren is geen goede optie.' 	<p>Reden 1. Woningnood is urgent en moet prioriteit krijgen. Voor deze groep weegt het tekort aan woningen zwaarder dan de risico's van bouwen in kwetsbare gebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Belangrijk dat er voldoende woningen komen.' — 'Anders schiet het nooit op.'
<p>Reden 2. Veiligheid en gezondheid van bewoners. Bouwen in natte gebieden wordt gezien als ongezond en onveilig voor toekomstige bewoners:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als je bouwt in natte gebieden is dat niet gezond.' — 'Het is slechter voor de gezondheid om in vochtige grond te bouwen.' 	<p>Reden 2. Alleen bouwen op droge plekken is niet haalbaar. Respondenten vinden dat er te weinig droge locaties zijn om aan de woningvraag te voldoen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Alleen in droge gebieden bouwen is niet haalbaar.' — 'Bevolking blijft groeien.'
<p>Reden 3. Bescherming van natuur en verstandige ruimtelijke ordening. Men wil landschap en natuur ontzien door bouw te concentreren op geschikte plekken:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Dat laat meer landschap ongemoeid.' — 'Beter voor de natuur.' 	<p>Reden 3. Techniek en investeringen maken veilig bouwen mogelijk. Men heeft vertrouwen dat met maatregelen en investeringen ook in kwetsbare gebieden verantwoord gebouwd kan worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Nederland is goed met water.' — 'Met investeringen moet dat kunnen.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=780 (Stelling 1: N=525; Stelling 2: N=255). Analyse met behulp van AI.

Demografische patronen

Dit rapport bevat een aantal demografische achtergrondanalyses. Hierin wordt gesproken over 'verschilsscores' – deze zijn gedefinieerd als het percentage respondenten dat Stelling 1 het belangrijkste vindt minus het percentage dat het meeste belang toekent aan Stelling 2. De score is positief als Stelling 1 belangrijker wordt gevonden en negatief als Stelling 2 als belangrijker wordt gezien.

- Vrouwen (66 procent Stelling 1; 29 procent Stelling 2; verschilscore +37 procentpunten) neigen naar meer naar verzorging dan mannen (57-29 procent, verschilscore +28 punten).
- Babyboomers (verschilscore +35) neigen bovengemiddeld naar meer verzorging (Stelling 1). Dat geldt ook voor praktisch opgeleiden met MBO¹ (+38) en praktisch opgeleiden tot MBO² (31%).
- Er bestaat een duidelijke samenhang met urbanisatie: hoe minder verstedelijkt het woongebied, hoe meer belang wordt toegekend aan Stelling 1 (ten opzichte van Stelling 2).
- Waterland (+46), West-Friesland (+34) en Gooi en Vechtstreek (+31) zijn de regio's waarin respondenten het meeste belang toekennen aan Stelling 1.

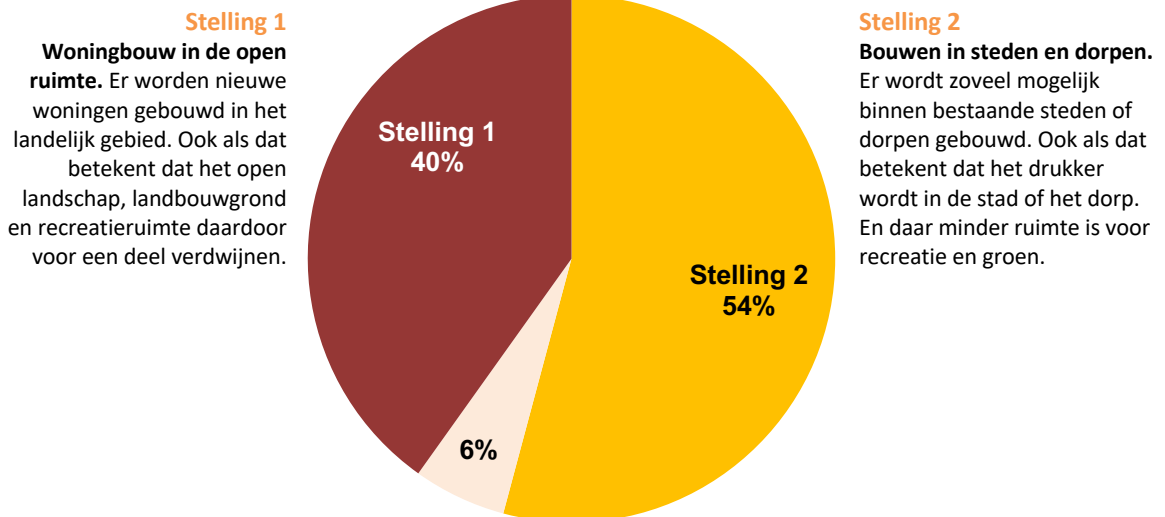
¹ Gedefinieerd als: HBO-master of WO master/doctoraal/postdoctoraal, HBO of WO bachelor/kandidaats.

² Gedefinieerd als: Geen onderwijs/basisonderwijs, Cursus inburgering / cursus Nederlandse taal. LBO/VMBO (kader- of beroepsgericht)/MBO 1 (assistentenopleiding)/VBO, MAVO/HAVO of VWO (eerste drie jaar)/VMBO (theoretisch of gemengd)/(M)ULO/voortgezet speciaal Onderwijs.

BELEIDSDILEMMA 2: WONINGBOUW – IN DE OPEN RUIMTE OF IN STEDEN EN DORPEN

Bouwen in steden en dorpen. Vier op de tien respondenten (40 procent) acht Stelling 1 het belangrijkste (woningbouw in de open ruimte), terwijl iets meer dan de helft van de respondenten (54 procent) het meeste belang toekent aan Stelling 2 (bouwen in steden en dorpen, ook als dat betekent dat het drukker wordt en er daardoor minder ruimte is voor recreatie en groen). Zes procent van de respondenten neemt een neutraal standpunt in.

Figuur 2. Woningbouw – in de open ruimte of in steden en dorpen

Vraagtekst 'Er zijn te weinig huizen/woningen. Nieuwe woningen kunnen worden gebouwd buiten dorps- en stadsgrenzen. Dat betekent verlies van landschap. Meer bouwen in bestaande woonplaatsen behoudt het landschap, maar maakt dat steden steeds drukker worden. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=1.620.

Respondenten die bouwen in de open ruimte belangrijker vinden, benadrukken vooral dat steden en dorpen al te vol zijn en dat verdere verdichting de leefbaarheid, rust en verkeersdruk aantast. Zij wijzen erop dat er buiten de kernen nog ruimte is om te bouwen en dat dit betere woonkwaliteit biedt, met meer ruimte voor gezinnen. Daarnaast leeft de zorg dat binnenstedelijk bouwen ten koste gaat van schaarse groene plekken in steden en van het karakter van dorpen.

Respondenten die bouwen binnen steden en dorpen belangrijker vinden, leggen juist de nadruk op het behoud van landschap, landbouwgrond en natuur. Zij vinden dat verdere verstedelijking van het buitengebied leidt tot versnippering en het verlies van open ruimte. Ook geven zij aan dat bouwen binnen bestaande kernen efficiënter is, omdat voorzieningen en infrastructuur al aanwezig zijn, en dat verdichting beter is dan het steeds verder uitbreiden van woongebieden.

Tabel 2. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 2)

<i>Stelling 1. Woningbouw in de open ruimte</i>	<i>Stelling 2. Bouwen in steden en dorpen</i>
<p>Reden 1. Steden en dorpen zijn al te vol. Verder bouwen binnen de kernen wordt gezien als nadelig voor leefbaarheid, rust en verkeersdruk.</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Het is in de steden druk genoeg, niet nog meer beestjes in een kooi stoppen.' — 'De steden zijn gewoon te vol, te veel belasting voor de bewoners.' 	<p>Reden 1. Bescherming van landschap en landbouwgrond. Bouwen buiten de kernen tast open ruimte, natuur en landbouw aan.</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Het landschap moet behouden blijven.' — 'Niet alles volbouwen, landbouw en natuur zijn ook belangrijk.'
<p>Reden 2. Er is ruimte buiten de kernen voor goede woonkwaliteit. Bouwen buiten steden en dorpen biedt meer ruimte en geschiktere woonomgevingen voor gezinnen.</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Er is nog genoeg ruimte.' — 'Mensen moeten toch ergens wonen, liever met wat ruimte.' 	<p>Reden 2. Efficiënt gebruik van bestaande voorzieningen. Binnenstedelijk bouwen maakt gebruik van bestaande infrastructuur en voorzieningen.</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Voorzieningen zijn er al, dat is praktischer.' — 'Alles ligt al in de stad, dat is efficiënter.'
<p>Reden 3. Behoud van groen binnen stad en dorp. Verdichting gaat volgens respondenten ten koste van schaarse groene plekken en dorpskarakter.</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Groen in de stad is er al te weinig.' — 'Dorpen moeten dorpen blijven.' 	<p>Reden 3. Verdichting is beter dan verdere verstedelijking. Men vindt het beter om hoger en compacter te bouwen dan steeds verder uit te breiden.</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Beter de hoogte in dan het buitengebied volbouwen.' — 'Liever compacter bouwen dan alles laten uitwaaiëren.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=753 (Stelling 1: N=300; Stelling 2: N=453). Analyse met behulp van AI.

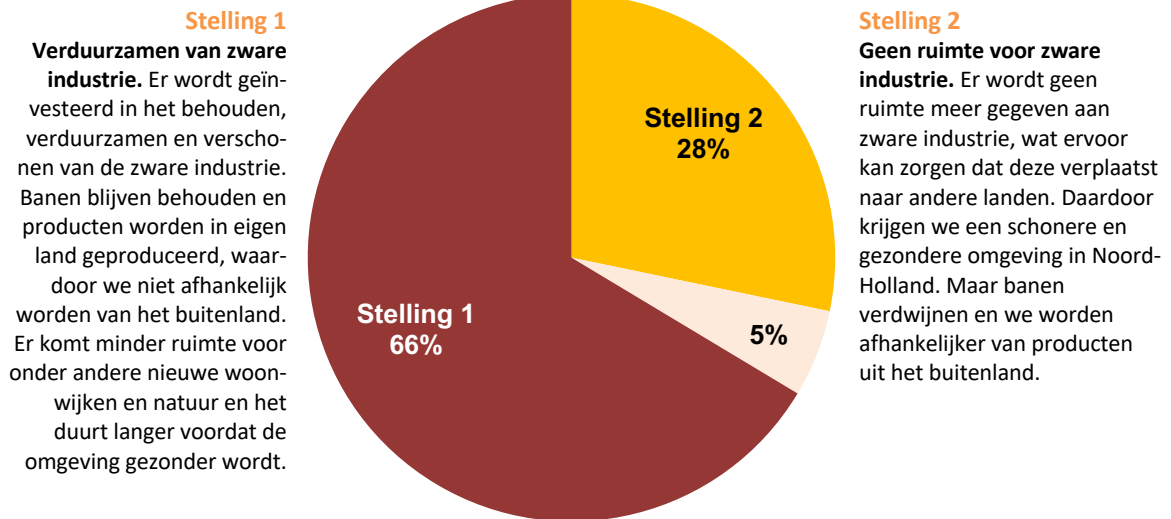
Demografische patronen

- Vrouwen (38 procent Stelling 1; 55 procent Stelling 2; verschilscore -18) neigen duidelijk sterker naar bouwen in steden en dorpen (Stelling 2) dan mannen (43%-53%; verschilscore -10).
- Van de generaties is Gen Z het meest in balans (47 procent Stelling 1; 51 procent Stelling 2; -3), terwijl Millennials duidelijker richting Stelling 2 bewegen (38%-55%; -17). Gen X zit daar tussenin (41%-53%; -12) en de babyboomers liggen rond het gemiddelde (41%-54%; -13). NB: Generaties zijn als volgt gedefinieerd: 'Gen Z' (1997-2012), 'Millennials' (1981-1996), 'Gen X' (1965-1980) en 'Babyboomers' (1964 en eerder).
- Er is een opvallend patroon naar opleiding: praktisch opgeleiden met MBO neigen het sterkst naar bouwen in steden en dorpen (Stelling 2 – 37% Stelling 1; 56% Stelling 2; -19), terwijl praktisch opgeleiden tot MBO (44%-53%; -9) en theoretisch opgeleiden (42%-52%; -10) beduidend minder sterk richting Stelling 2 bewegen.
- In de meest stedelijke gebieden ligt de verschilscore rond het gemiddelde (39%-53%; -14), in de minst verstedelijkte gebieden wordt Stelling 2 echter nog veel vaker gekozen (34%-63%; -29).
- Regionaal springen twee uitersten eruit: Zaanstad wijkt sterk af richting Stelling 1 (51%-47%; +4), terwijl Waterland (37%-62%; -25) en West-Friesland (36%-60%; -24) juist bovengemiddeld richting Stelling 2 bewegen.
- Bij de leeftijd valt op dat 26–35-jarigen relatief het meest richting woningbouw in de open ruimte (Stelling 1) gaan (47%-43%; +4), terwijl 36–45-jarigen het sterkst richting Stelling 2 neigen (35%-60%; -25).

BELEIDSDILEMMA 3: OMGANG MET DE ZWARE INDUSTRIE

Verduurzaam de zware industrie. Twee op de drie respondenten (66 procent) kent het meeste belang toe aan Stelling 1, over het verduurzamen van de zware industrie, terwijl ruim een kwart van de respondenten (28 procent) Stelling 2 verkiest (geen ruimte voor zware industrie). Vijf procent van de respondenten neemt een neutraal standpunt in.

Figuur 3. Omgang met de zware industrie

Vraagtekst 'In Noord-Holland ligt zware industrie soms dicht bij woonwijken. Deze industrie zorgt voor uitstoot en een minder gezonde omgeving om in te leven. Tegelijkertijd zorgt de industrie voor veel banen en zorgt het ervoor dat we veel producten in eigen land kunnen produceren. We zijn daardoor minder afhankelijk van het buitenland. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=799.

Respondenten die Stelling 1 belangrijker vinden, leggen vooral de nadruk op het economisch belang van (zware) industrie: banen, verdienvermogen en het draaiend houden van de economie. Daarnaast speelt strategische autonomie een grote rol: men wil niet afhankelijk worden van andere landen voor essentiële producten en grondstoffen. Een derde terugkerend motief is dat men zware industrie vooral wil behouden als deze tegelijk verduurzaamt; verplaatsing naar het buitenland wordt geregeld gezien als het verschuiven van het probleem.

Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, benadrukken juist de prioriteit van gezondheid, milieu en natuur boven economisch gewin. Zij vinden dat vervuiling en de impact op leefomgeving niet acceptabel zijn, zeker in een klein en dichtbevolkt land. Daarnaast komt het principe 'de vervuiler betaalt' terug: bedrijven moeten verduurzaming zelf bekostigen en niet de samenleving. Tot slot is er een groep die weinig vertrouwen heeft dat zware industrie 'echt' schoon kan worden en daarom pleit voor scherpe reductie of vertrek van vervuilende industrie (vaak genoemd in relatie tot Tata Steel).

Tabel 3. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 3)

<i>Stelling 1. Verduurzamen van zwarte industrie</i>	<i>Stelling 2. Geen ruimte voor zware industrie</i>
<p>Reden 1. Economie en werkgelegenheid. Men vindt (zware) industrie belangrijk voor banen, welvaart en het verdienvermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Behoud van banen!' — 'Als bedrijven vertrekken is dat slecht voor onze economie.' 	<p>Reden 1. Gezondheid, milieu en natuur gaan voor. Vervuiling en impact op leefomgeving worden zwaarder gewogen dan economisch voordeel:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Behoud van een gezonde leefomgeving voor alle bewoners van ons land!' — 'De industrie mag best wat inleveren voor de natuur. Natuur is onvervangbaar.'
<p>Reden 2. Minder afhankelijkheid van andere landen. Strategische autonomie en leveringszekerheid worden als cruciaal gezien:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Afhankelijk zijn is nooit een goed teken.' — 'Je kan tegenwoordig niet meer vertrouwen op het buitenland. Je kunt het maar beter zelf in de hand houden.' 	<p>Reden 2. Bedrijven moeten zelf betalen voor verduurzaming. Men wil niet dat burgers of overheid opdraaien voor kosten; 'vervuiler betaalt':</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Bedrijven moeten deze verduurzaming zelf betalen en uitvoeren, onder zeer streng toezicht.' — 'Meer belasting betalen waarvan? We komen nu amper rond??'
<p>Reden 3. Behoud, maar dan wel verduurzamen. Zware industrie behouden wordt gekoppeld aan innovatie en verduurzaming; verplaatsing naar het buitenland wordt gezien als probleemverschuiving:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Belangrijk om te verduurzamen én banen te behouden.' — 'Wat je gebruikt moet je verduurzamen. Verplaatsen naar een ander land is anderen opzadelen met ons probleem.' 	<p>Reden 3. Weinig vertrouwen dat zware industrie echt schoon wordt. Een deel pleit voor harde eisen, krimp of vertrek van vervuilende industrie:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Vuile bedrijven sluiten voor schone lucht minder CO₂ en stikstof vooral Tata Steel.' — 'Of verminderen van uitstoot anders vertrekken.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=374 (Stelling 1: N=270; Stelling 2: N=104). Analyse met behulp van AI.

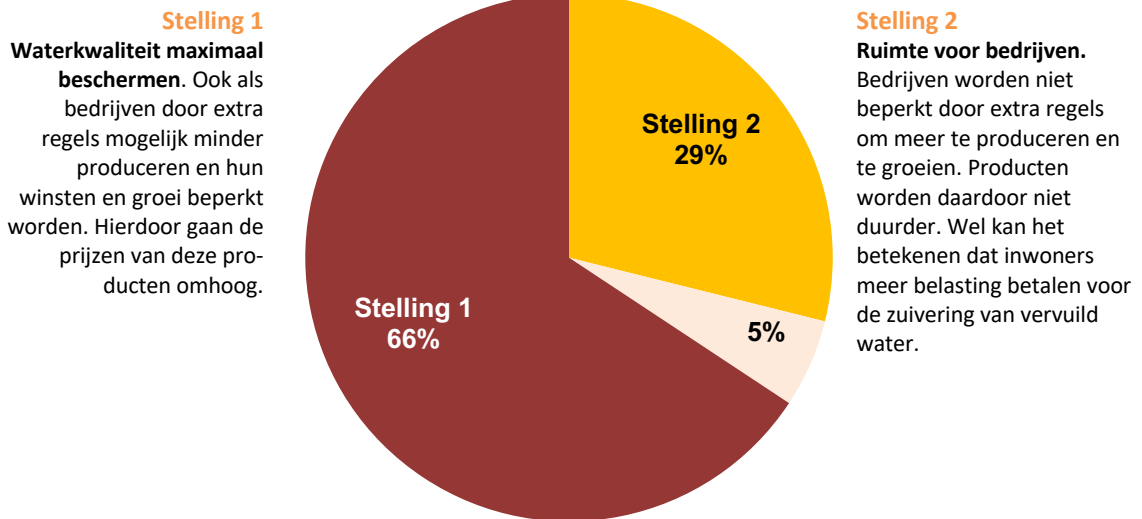
Demografische patronen

- Er zijn nauwelijks verschillen naar geslacht: mannen (67%-28%; +38) en vrouwen (66%-28%; +38) scoren praktisch identiek.
- Van de generaties spreken de babyboomers zich het meest uit voor de verduurzaming van de zware industrie (Stelling 1; 70%-26%; +44), terwijl Gen Z het minst uitgesproken is (63%-37%; +27). Millennials zitten hier tussenin (63%-29%; +34) en Gen X ligt rond het gemiddelde (67%-29%; +38).
- Er is een scherp patroon naar opleiding: praktisch opgeleiden tot MBO kiezen beduidend minder uitgesproken voor Stelling 1 (58%-38%; +19), terwijl praktisch opgeleiden met MBO zich juist sterker richting Stelling 1 bekennen (68%-26%; +43). Theoretisch opgeleiden liggen in de buurt van het gemiddelde (66%-29%; +36).
- Naarmate gebieden *minder* verstedelijkt zijn, neemt de voorkeur voor de verduurzaming van de zware industrie sterk toe: in de meest stedelijke gebieden is het verschil relatief klein (58%-38%; +19), terwijl in de minst verstedelijkte gebieden Stelling 1 veruit domineert (85%-12%; +73).
- Regionaal springen opnieuw duidelijke uitersten eruit: West-Friesland is zeer uitgesproken richting verduurzaming (85%-12%; +74) en ook IJmond scoort hoog op Stelling 1 (86%-14%; +71). Aan de andere kant zijn Amstel-Meerlanden (56%-34%; +23) en Zuid-Kennemerland (58%-35%; +24) relatief het minst uitgesproken pro-Stelling 1.
- Bij de leeftijd valt op dat 16–25-jarigen het minst uitgesproken voor verduurzaming zijn (64%-36%; +27), terwijl 76–85-jarigen juist sterk richting Stelling 1 gaan (78%-19%; +59). De meeste overige leeftijdsgroepen zitten dicht bij het gemiddelde, zoals '36–45 jaar' (65%-27%; +38) en '56–65 jaar' (69%-25%; +45).

BELEIDSDILEMMA 4: OMGANG MET DE WATERKWALITEIT

Waterkwaliteit maximaal beschermen. Twee op de drie respondenten (66 procent) kent het meeste belang toe aan Stelling 1, over de maximale bescherming van de waterkwaliteit in de provincie, ook als daardoor de prijs van water-gerelateerde producten omhoog gaat. Bijna drie op de tien respondenten (29 procent) prefereert Stelling 2 als belangrijkste statement (ruimte geven aan bedrijven).

Figuur 4. Omgang met de waterkwaliteit

Vraagtekst 'Bedrijven en landbouw zorgen voor banen, voedsel en een sterke economie. Tegelijk kunnen hun activiteiten het water vervuilen, terwijl schoon water belangrijk is. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=834.

In de antwoorden bij Stelling 1 staat schoon (drink)water centraal: respondenten beschouwen schoon water als basisvoorwaarde voor gezondheid en natuur, en vinden daarom dat waterkwaliteit zwaarder weegt dan economische belangen. Een tweede terugkerend argument is het 'vervuiler betaalt'-principe: bedrijven die vervuilen moeten de kosten dragen, ook als producten daardoor duurder worden. Ten slotte benadrukken respondenten het belang van strikte normen en handhaving, omdat versoepeling of 'gesjoemel' volgens hen tot verdere achteruitgang van waterkwaliteit leidt.

Bij Stelling 2 leggen respondenten vooral de nadruk op de economische gevolgen van strengere eisen: zij wijzen op werkgelegenheid, concurrentiekracht en het risico dat bedrijven vertrekken. Daarnaast leeft de zorg over betaalbaarheid en een stapeling van kosten/regels. Een derde lijn is dat men zoekt naar een werkbare balans: economie en waterkwaliteit hoeven elkaar niet uit te sluiten, mits er voldoende (technische) maatregelen en investeringsruimte zijn.

Tabel 4. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 4)

<i>Stelling 1. Waterkwaliteit maximaal beschermen</i>	<i>Stelling 2. Ruimte voor bedrijven</i>
<p>Reden 1. Waterkwaliteit is een basisbehoefte. Respondenten zien schoon water als cruciaal voor gezondheid en natuur en laten dit prevaleren boven economische belangen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Water = leven!!' — 'WATER IS BELANGRIJKER DAN WINST.' 	<p>Reden 1. Economie en werkgelegenheid. Men vreest dat strengere eisen bedrijven schaden, met gevolgen voor banen en brede welvaart:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Bedrijven heb je ook nodig voor de werkgelegenheid. En alles wordt al zoveel duurder.' — 'Als de economie daalt, gaat dit ten koste van vele zaken, o.a. werkgelegenheid.'
<p>Reden 2. 'De vervuiler betaalt'. De kosten van schoon water moeten volgens respondenten primair bij vervuilende bedrijven liggen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'De vervuiler betaalt.' — 'Bedrijven die vervuilen moeten betalen.' 	<p>Reden 2. Betaalbaarheid en regeldruk. Respondenten wijzen op stijgende kosten en vinden dat extra regels en/of lasten voor bedrijven (en dus consumenten) begrensd moeten blijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Alles is al duurder geworden.' — 'Er zijn al veel te veel regels. De bedrijven moeten kunnen concurreren.'
<p>Reden 3. Strikte normen en handhaving. Men wil geen ruimte voor verslechtering: veiligheid, controle en voorkomen van verdere vervuiling staan centraal:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Veiligheid voorop.' — 'Als we niet oppassen vervuilen bedrijven meer dan gewent.' 	<p>Reden 3. Balans: economie en waterkwaliteit kunnen samengaan. Een deel van de respondenten stelt dat met investeringen en maatregelen zowel economische ontwikkeling als goede waterkwaliteit mogelijk is:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Economische ontwikkeling kan goed samengaan met goede waterkwaliteit. Het een sluit het andere niet uit.' — 'Als het met de economie goed gaat komt er extra geld binnen om problemen op te lossen.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=380 (Stelling 1: N=271; Stelling 2: N=109). Analyse met behulp van AI.

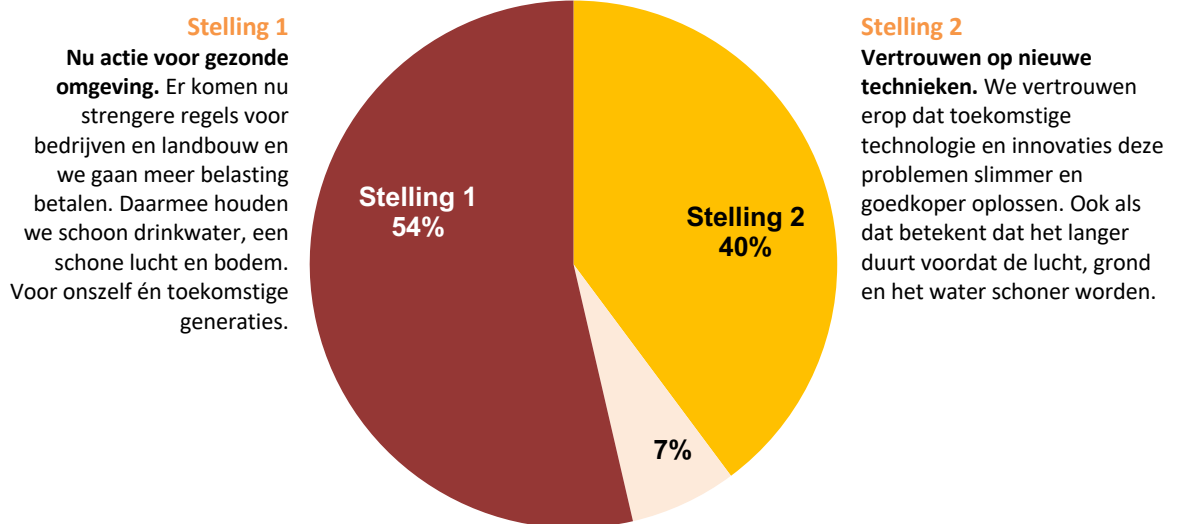
Demografische patronen

- Er zijn duidelijke verschillen naar geslacht: vrouwen kiezen sterker voor Stelling 1 (69%-25%; +44) dan mannen (62%-33%; +29).
- Van de generaties zijn Millennials het meest uitgesproken richting Stelling 1 (71%-23%; +48), terwijl Gen X het minst uitgesproken is (58%-35%; +23). Babyboomers (66%-30%; +37) en Gen Z (69%-31%; +37) liggen rond het gemiddelde.
- Theoretisch opgeleiden kiezen zeer duidelijk voor Stelling 1 (74%-23%; +51), praktisch opgeleiden met MBO zitten daaronder (61%-33%; +28), en praktisch opgeleiden tot MBO zijn het minst uitgesproken (55%-39%; +16).
- Naar urbanisatie is het beeld gemengd, maar de meest stedelijke gebieden neigen sterker naar Stelling 1 (71%-24%; +47), terwijl Stelling 1 op de minst urbane gebieden op het platteland minder dominant is (60%-36%; +25).
- Regionaal springen duidelijke uitersten eruit: IJmond is zeer uitgesproken richting Stelling 1 (81%-19%; +63) en ook Noord-Kennemerland (76%-20%; +56) en Amsterdam (73%-24%; +49) scoren hoog. Aan de andere kant is de Kop van Noord-Holland het minst uitgesproken (51%-41%; +11).
- Bij leeftijd valt op dat '36-45 jaar' het meest richting Stelling 1 gaat (73%-21%; +52). Zowel jongere als oudere leeftijdsgroepen bevinden zich dicht bij het gemiddelde, zoals '<35 jaar' (61%-33%; +28) en '76-85 jaar' (62%-28%; +34).
- Uitschieters ten opzichte van de algehele verschillscore (+37): theoretisch opgeleide babyboomers zijn het meest uitgesproken pro-Stelling 1 (81%-15%; +66), op kleine afstand gevolgd door theoretisch opgeleide vrouwen (78%-17%; +61). Gen X-mannen zitten juist opvallend dicht bij een 50/50-verdeling (50%-42%; +8).

BELEIDSDILEMMA 5: LUCHT, GROND EN WATER – NU ACTIE OF VERTROUWEN OP NIEUWE TECHNIEKEN

Nu actie ondernemen voor een gezonde omgeving. Iets meer dan de helft van de respondenten (54 procent) kent het meeste belang toe aan Stelling 1 (nu actie ondernemen voor een gezonde omgeving, via regels en hogere belastingen), terwijl vier op de tien respondenten (40 procent) het belangrijker vindt om erop te vertrouwen dat de toekomst nieuwe technologie en innovatie zal brengen met behulp waarvan problemen slimmer en goedkoper kunnen worden opgelost (Stelling 2).

Figuur 5. Lucht, grond en water – nu actie of vertrouwen op nieuwe technieken

Vraagtekst 'Schone lucht, grond en water zijn belangrijk voor onze gezondheid en ons dagelijks leven. We kunnen hier nu actie voor ondernemen of vertrouwen op nieuwe technieken in de toekomst. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=854.

De antwoorden op de open vragen tonen een klassiek spanningsveld tussen daadkracht in het klimaatbeleid en zorgen over de betaalbaarheid en economische concurrentiekracht. Respondenten die Stelling 1 belangrijker vinden, benadrukken vooral dat uitstel de problemen verergert en dat er nú ingegrepen moet worden. Zij koppelen dit aan het belang van een gezonde leefomgeving en aan de overtuiging dat bedrijven niet vanzelf verduurzamen: regulering en handhaving zijn nodig.

Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, leggen de nadruk op de draagkracht van burgers en bedrijven: extra belasting en kosten zijn volgens hen moeilijk op te brengen. Verder vertrouwen zij op innovatie en technische oplossingen als motor van welvaart én verduurzaming. Tot slot wijzen zij op het belang van een concurrerende economie: Nederland moet meebewegen met het internationale speelveld om geen banen en bedrijvigheid te verliezen.

Tabel 5. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 5)

<i>Stelling 1. Nu actie voor gezonde omgeving</i>	<i>Stelling 2. Vertrouwen op nieuwe technieken</i>
<p>Reden 1. Nu handelen, niet uitstellen. Veel respondenten vinden dat problemen groter worden als maatregelen worden vooruitgeschoven; daarom is directe actie nodig:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als je iets wil, moet je ervoor betalen. Niet slim om alles op de toekomst te schuiven. Beter meteen aanpakken!' — 'Er is al veel te lang alles vooruit geschoven. Er moet nu actie ondernomen worden, niet afschuiven op later.' 	<p>Reden 1. Betaalbaarheid en weerstand tegen extra lasten. Men benadrukt dat het leven al duur is en dat hogere lasten (zoals belastingen) niet houdbaar zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Alles is al zo duur als we nog meer moeten betalen zullen veel mensen op straat eindigen.' — 'Meer belasting is geen oplossing.'
<p>Reden 2. Gezonde leefomgeving weegt zwaar. Een schone omgeving en bescherming van klimaat/natuur worden als prioriteit gezien, ook als dat economische groei remt:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Behoud van een gezonde leefomgeving!' — 'Een schone omgeving gaat boven alles, er is al te lang gekozen voor groei ten koste van het klimaat en de natuur.' 	<p>Reden 2. Innovatie/techniek als oplossing. Men verwacht dat technische ontwikkeling en innovatie de problemen beter oplossen dan steeds zwaardere heffingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Alsof belastingen ooit iets oplossen. Innovatie is de drijvende kracht achter meer welvaart en welzijn.' — 'vertrouwen in technische oplossingen.'
<p>Reden 3. Regels en handhaving zijn nodig. Respondenten vertrouwen niet op vrijwillige zelfregulering door bedrijven; verduurzaming moet worden afgedwongen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Bedrijven gaan altijd voor meer winst, verduurzaming moet door regulatie worden afgedwongen.' — 'Zie eerdere antwoorden zelfregulering is ondernemers over het algemeen niet gegeven.' 	<p>Reden 3. Concurrentiekracht en internationale positie. Men wil voorkomen dat Nederland economisch achterop raakt of bedrijven en/of werkgelegenheid verliest door te strenge eisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als speldenprik op de aardbol moeten we meebewegen met de rest van de wereld, anders worden we een derdewereldland.' — 'Het is belangrijk dat onze economie concurrerend blijft.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' Noot N=377 (Stelling 1: N=220; Stelling 2: N=157). Analyse met behulp van AI.

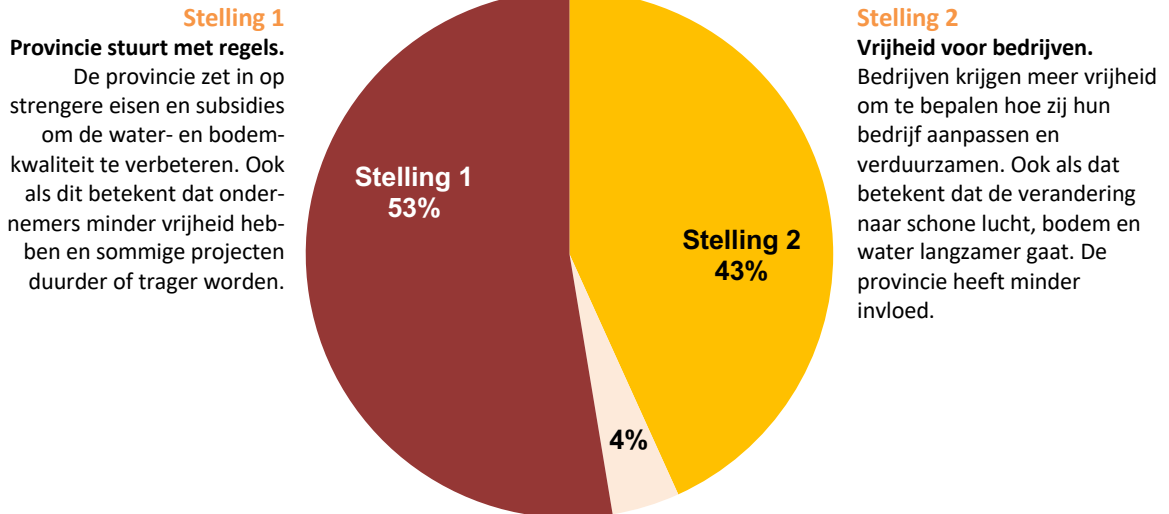
Demografische patronen

- Vrouwen (56%-37%; +18) neigen sterker naar Stelling 1 (nu handelen, niet uitstellen) dan mannen (51%-43%; +9).
- Van de generaties is Gen Z het meest uitgesproken richting Stelling 1 (60%-35%; +25). Millennials zitten daar net onder (56%-38%; +17), gevolgd door Gen X (53%-41%; +11) en babyboomers (51%-41%; +10).
- Er is wederom een scherp patroon naar opleiding: theoretisch opgeleiden kiezen veel sterker voor Stelling 1 (63%-32%; +32), terwijl praktisch opgeleiden met MBO vrijwel in balans zijn (45%-47%; -2). Praktisch opgeleiden tot MBO zitten rond het gemiddelde (53%-40%; +14).
- De verschillen zijn gematigd tussen de verschillende urbanisatiecategorieën.
- Regionaal springen twee uitersten eruit: Noord-Kennemerland wijkt sterk af richting Stelling 1 (66%-32%; +35), terwijl de Kop van Noord-Holland juist sterk richting Stelling 2 (betaalbaarheid en weerstand tegen extra lasten) neigt (30%-64%; -34). Ook de Gooi en Vechtstreek zit licht aan de kant van Stelling 2 (45%-48%; -3).
- Bij de leeftijd valt op dat '<35 jaar' relatief het meest richting Stelling 1 gaat (63%-34%; +28), terwijl '46-55 jaar' het minst uitgesproken is (48%-45%; +3). De overige leeftijdsgroepen zitten dicht bij het gemiddelde, zoals '36-45 jaar' (53%-39%; +15) en '56-65 jaar' (51%-39%; +12).
- Uitschieters ten aanzien van de algehele verschilscore (+14) zitten vooral bij combinaties van opleiding en generatie: praktisch opgeleide Millennials met MBO wijken sterk af richting Stelling 2 (33%-58%; -25), terwijl theoretisch opgeleide Millennials juist sterk richting Stelling 1 gaan (68%-28%; +40). Regionaal is de Kop van Noord-Holland de sterkste uitschieter richting Stelling 2 (30%-64%; -34) en Noord-Kennemerland richting Stelling 1 (66%-32%; +35).

BELEIDSDILEMMA 6: WATER EN BODEMKWALITEIT – WEL OF GEEN STURING DOOR DE PROVINCIE

Provincie stuurt met regels. Iets meer dan de helft van de respondenten (53 procent) kent het meeste belang toe aan Stelling 1 (de provincie stuurt met regels), terwijl 43 procent van de ondervraagden meer belang toekent aan vrijheid voor bedrijven.

Figuur 6. Water en bodemkwaliteit – wel of geen sturing door de provincie

Vraagtekst 'De provincie kan bepalen hoe bedrijven, boeren en bouwers binnen bepaalde regels hun bedrijf kunnen ontwikkelen. Dit zorgt voor snellere verbetering van de lucht, bodem en waterkwaliteit. Als de provincie minder stuurt, hebben ondernemers meer vrijheid en zijn de kosten lager. Maar veranderingen naar duurzaamheid gaan mogelijk langzamer. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=778.

De antwoorden op de vraag waarom men voor een bepaalde stelling heeft gekozen, laten vooral een tegenstelling zien tussen vertrouwen in publieke sturing en vertrouwen in het bedrijfsleven. Respondenten die Stelling 1 belangrijker vinden, benadrukken dat bedrijven primair door winst worden gedreven en zonder duidelijke regels en toezicht onvoldoende zullen verduurzamen. Zij vinden provinciale regie nodig om publieke belangen zoals milieu, lucht-, bodem- en waterkwaliteit te beschermen, ook als dit tot hogere prijzen leidt.

Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, leggen de nadruk op het beperken van regeldruk en overheidsbemoeyenis. Zij vrezen dat extra sturing leidt tot hogere kosten en minder ruimte voor ondernemerschap, waardoor bedrijven (en daarmee banen en welvaart) in de knel komen of naar het buitenland vertrekken.

Tabel 6. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 6)

<i>Stelling 1. Provincie stuurt met regels</i>	<i>Stelling 2. Vrijheid voor bedrijven</i>
<p>Reden 1. Provinciale regie en controle zijn nodig. Men vindt dat verduurzaming zonder duidelijke eisen en toezicht onvoldoende van de grond komt:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Strengere eisen door provincie. Als bedrijven zelf bepalen komt er weinig van terecht.' — 'Overheid moet regie nemen, bedrijven weten altijd weer een uitweg te vinden en regels te omzeilen.' 	<p>Reden 1. Minder bemoeienis en minder regels. Respondenten ervaren regeldruk en 'betutteling' als probleem en willen meer ruimte voor ondernemerschap:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Weg met al die bemoeizucht van de overheid.' — 'Stop met al die regels en bemoeienissen.'
<p>Reden 2. Bedrijven kiezen anders voor winst en doen te weinig. Er is weinig vertrouwen in vrijwillige zelfregulering; zonder prikkels of plichten gebeurt er 'niets':</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als je het aan de bedrijven overlaat gebeurt er natuurlijk niets.' — 'Bedrijven zullen kiezen voor hun eigen winst.' 	<p>Reden 2. Banen en welvaart hangen samen met bedrijven. Men benadrukt werkgelegenheid en economische vitaliteit als randvoorwaarde:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Werk is inkomen is economie is welvaart.' — 'Anders overleven de meeste bedrijven dit niet. Bedrijven zorgen voor werkgelegenheid, etc.'
<p>Reden 3. Bescherming van milieu en leefomgeving. Milieukwaliteit (lucht, bodem, water) en dierenwelzijn worden als zwaarwegende publieke belangen genoemd.</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Verbetering van de lucht, bodem en waterkwaliteit is zeer belangrijk.' — 'Liever duurdere producten, maar het milieu en dierenwelzijn staat voor mij op plaats 1.' 	<p>Reden 3. Kosten en weglek van industrie vermijden. Respondenten vrezen dat strengere sturing de kosten opjaagt en industrie verdrijft:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Anders trekt alle industrie weg uit Nederland.' — 'Anders worden de kosten nog hoger voor de bedrijven.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=366 (Stelling 1: N=199; Stelling 2: N=167). Analyse met behulp van AI.

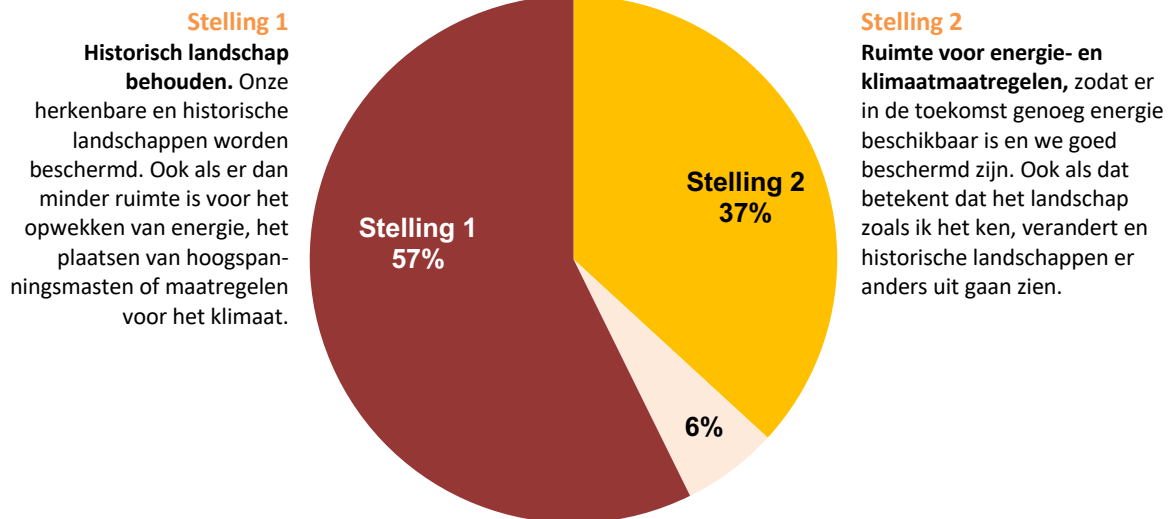
Demografische patronen

- Er zijn duidelijke verschillen naar geslacht: vrouwen kiezen vaker voor Stelling 1 (57%-39%; +18) dan mannen, die vrijwel in balans zitten (48%-48%; 0).
- Van de generaties is Gen Z het meest uitgesproken richting Stelling 1 (76%-24%; +51), gevolgd door Millennials (60%-37%; +23). Gen X ligt dicht bij het gemiddelde (50%-44%; +6), terwijl babyboomers als enige gemiddeld licht richting Stelling 2 neigen (45%-50%; -5).
- Theoretisch opgeleiden kiezen duidelijk voor Stelling 1 (64%-34%; +29), praktisch opgeleiden met MBO zitten bijna in balans (46%-49%; -3), en praktisch opgeleiden tot MBO neigen juist richting Stelling 2 (38%-55%; -17).
- Naarmate gebieden minder verstedelijkt zijn, neemt de voorkeur voor Stelling 2 toe: in de meest stedelijke gebieden neigt men naar Stelling 1 (55%-43%; +12), terwijl op het Stelling 2 domineert (40%-57%; -17).
- De volgende regio's springen eruit: Noord-Kennemerland (62%-31%; +31) en Amstel-Meerlanden (60%-34%; +26) wijken sterk af richting Stelling 1, terwijl de Kop van Noord-Holland juist sterk richting Stelling 2 neigt (39%-61%; -23). Ook Zaanstad bevindt zich aan de kant van Stelling 2 (45%-54%; -9).
- Bij de leeftijd valt op dat '36-45 jaar' relatief het meest richting Stelling 1 gaat (63%-33%; +31), net als '<35 jaar' (63%-37%; +27). Oudere leeftijdsgroepen neigen vaker richting Stelling 2, zoals '56-65 jaar' (41%-55%; -14) en '76-85 jaar' (40%-54%; -14).
- Uitschieters t.o.v. de overall verschillscore (+9) zien we vooral bij combinaties van opleiding, geslacht en generatie: theoretisch opgeleide vrouwen zijn zeer uitgesproken richting Stelling 1 (68%-30%; +38), terwijl praktisch opgeleiden tot MBO (38%-55%; -17) en mannen uit de babyboomgeneratie (40%-56%; -16) juist richting Stelling 2 uitschieten. Ook laag geurbaniseerde gebieden wijken sterk af (40%-57%; -17).

BELEIDSDILEMMA 7: OMGANG MET HISTORISCHE LANDSCHAPPEN

Historisch landschap behouden. Noord-Hollanders hechten aan hun herkenbare en historische landschap. Ruim de helft van de respondenten (57 procent), kent het meeste belang toe aan Stelling 1 (historisch landschap behouden), ook als daardoor minder ruimte is voor het opwekken van, onder meer, energie), terwijl 37 procent van de respondenten Stelling 2 belangrijker vindt (ruimte voor energie-klimaatregelen, zodat er in de toekomst genoeg energie beschikbaar is en we goed beschermd zijn).

Figuur 7. Omgang met historische landschappen

Vraagtekst 'Delen van Noord-Holland zijn beschermd vanwege waardevolle historische landschappen. Bijvoorbeeld de Beemster en de Hollandse Waterlinies. Deze gebieden zijn belangrijk voor het ervaren van en het leven in de provincie. Tegelijkertijd vraagt de overgang naar nieuwe energie en maatregelen voor het klimaat om ruimte. Dit is nodig om in de toekomst voldoende energie beschikbaar te hebben en de provincie te beschermen tegen droogte en overstromingen. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=797.

In de open antwoorden staat een duidelijke afweging centraal tussen behoud van (historisch) landschap en natuur enerzijds, en het maken van ruimte voor verandering ten behoeve van de toekomst anderzijds. Respondenten die Stelling 1 belangrijker vinden, benadrukken vooral het beschermen van natuur en landschap, het bewaren van historisch erfgoed en het belang van een gezonde leefomgeving. Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, kiezen vaker voor een toekomstgerichte houding waarbij verandering als onvermijdelijk wordt gezien, en koppelen dit expliciet aan klimaat en energietransitie: meer energie en verduurzaming vragen volgens hen ruimte en soms ook concessies.

Tabel 7. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 7)

<i>Stelling 1. Historisch landschap behouden</i>	<i>Stelling 2. Ruimte voor energie- en klimaatmaatregelen</i>
<p>Reden 1. Bescherming van natuur en landschap. Respondenten willen open ruimte, groen en natuur behouden en wijzen op verdere aantasting:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Behoud van de natuur.' — 'Historisch landschap zoveel mogelijk behouden.' 	<p>Reden 1. Toekomstgericht aanpassen (niet 'in een museum'). Men vindt dat verandering onvermijdelijk is en dat beleid vooral naar de toekomst moet kijken:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Aanpassen en niet te veel in verleden blijven hangen. We wonen niet in een museum.' — 'Historie is geweest. We moeten naar de toekomst kijken.'
<p>Reden 2. Historisch erfgoed en identiteit. Behouden van historie, erfgoed en 'roots' wordt als intrinsiek waardevol gezien:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Historisch erfgoed.' — 'Behoudt van onze roots.' 	<p>Reden 2. Klimaat en energietransitie vragen ruimte. Respondenten noemen klimaat en de noodzaak van meer (duurzame) energie-opwek als doorslaggevend:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Alle aandacht zou naar klimaat moeten gaan' — 'Als alles van het gas af is, hebben we meer energie nodig van wind en elektra.'
<p>Reden 3. Gezondheid en leefkwaliteit. Natuur en landschap worden gekoppeld aan gezondheid, welzijn en een gezonde leefomgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Om de kwaliteit van de leefomgeving gezond te houden.' — 'Natuur is geen luxe, maar broodnodig voor de gezondheid en welzijn van mens én dier.' 	<p>Reden 3. Urgentie en 'geen keuze'. Een deel stelt dat afwachten niet kan: verduurzaming vraagt nu handelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Afwachten is kansloos.' — 'Hebben geen keuze.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=360 (Stelling 1: N=215; Stelling 2: N=145). Analyse met behulp van AI.

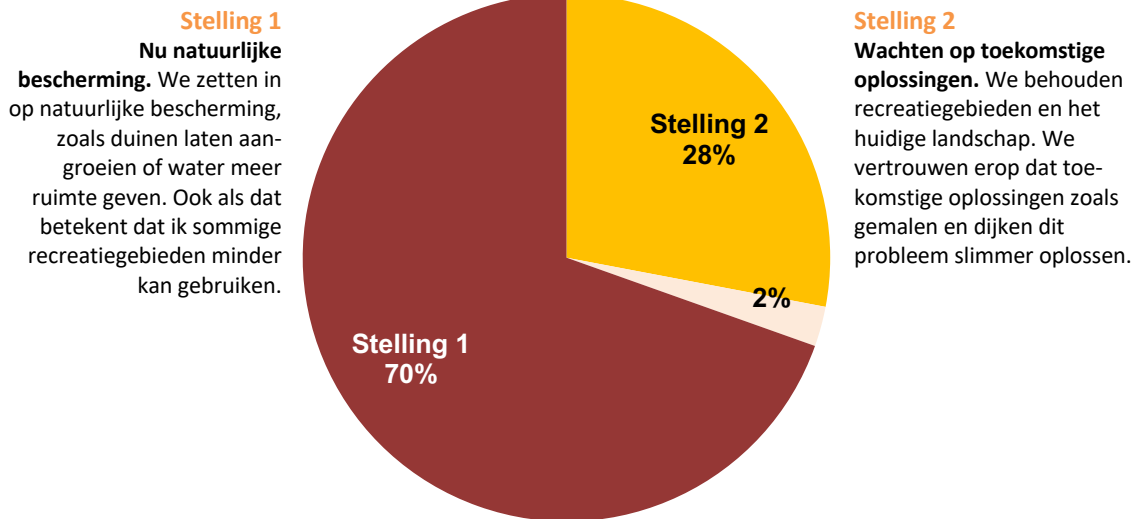
Demografische patronen

- Er zijn nauwelijks verschillen naar geslacht: mannen (57%-37%; +21) en vrouwen (57%-37%; +20).
- Millennials zijn het meest uitgesproken richting het behoud van historische landschappen in de provincie (61%-34%; +27). Gen X (56%-37%; +18) en babyboomers (56%-37%; +19) bevinden zich rond het gemiddelde. Gen Z wijkt af richting de ruimte nemen voor energie- en klimaatregelen (48%-52%; -4).
- Er bestaat opnieuw een scherp patroon in termen van opleidingsniveau: praktisch opgeleiden tot MBO kiezen sterk voor behoud van historische landschappen (64%-28%; +36), praktisch opgeleiden met MBO volgen (61%-33%; +29), terwijl theoretisch opgeleiden in dit opzicht beduidend minder uitgesproken zijn (51%-43%; +8).
- Naar urbanisatie is er een duidelijk contrast: Stelling 1 domineert op het platteland (68%-28%; +41), terwijl het contrast in de meest verstedelijkte gebieden aanzienlijk geringer is (55%-39%; +16).
- Regionaal springen duidelijke uitersten eruit: Zuid-Kennemerland (67%-30%; +37) en de Gooi en Vechtstreek (62%-28%; +34) spreken zich relatief sterk uit richting Stelling 1. Waterland scoort eveneens hoog richting Stelling 1 (65%-32%; +33). Aan de andere kant wijkt Amsterdam af richting Stelling 2 (46%-49%; -3).
- Bij leeftijd valt op dat '36-45 jaar' het meest richting het behoud van historische landschappen gaat (61%-34%; +27) met '26-35 jaar; daar vlak achter (59%-35%; +24). Jongere en oudere groepen zijn minder uitgesproken, zoals '<35 jaar' (55%-40%; +16) en '76-85 jaar' (49%-43%; +6).
- Uitschieters ten aanzien van het geheel (verschilscore +20) treffen we vooral bij combinaties van opleiding en generatie en bij urbanisatie: praktisch opgeleide Millennials met MBO zijn zeer uitgesproken richting Stelling 1 (72%-21%; +52). Aan de andere kant wijken theoretisch opgeleide mannen juist af richting Stelling 2 (46%-47%; -1) en ook Amsterdam geldt in dit opzicht als een duidelijke uitschieter (46%-49%; -3).

BELEIDSDILEMMA 8: FYSIEKE BESCHERMING VAN DE PROVINCIE TEGEN WATER

Nu natuurlijke bescherming. Maar liefst 70 procent van de ondervraagden kent het meeste belang toe aan Stelling 1 (nu inzetten op natuurlijke bescherming, zoals het laten aangroeien van duinen of meer ruimte geven aan water, ook als dat ten koste gaat van recreatiegebieden). Bijna drie op de tien respondenten (28 procent) verkiest Stelling 2 (wachten op toekomstige oplossingen).

Figuur 8. Fysieke bescherming van de provincie tegen water

Vraagtekst 'De provincie Noord-Holland moet keuzes maken om zich te blijven beschermen tegen water. Eén mogelijkheid is inzetten op natuurlijke bescherming. Dit kan betekenen dat bijvoorbeeld de duinen minder goed toegankelijk zijn. Een andere mogelijkheid is om te vertrouwen op toekomstige technologische oplossingen en nu niet in te grijpen. Dit betekent ook een risico op schade en hoge kosten. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=816.

De antwoorden laten een afweging zien tussen actief voorbereiden op (water)risico's en het vermijden van overreactie op basis van onzekerheden. Respondenten die Stelling 1 belangrijker vinden, leggen de nadruk op nú handelen en plannen maken, met veiligheid als leidend principe: recreatie en toegankelijkheid van duingebieden zijn ondergeschikt aan bescherming tegen overstromingen en waterveiligheid, waarbij duinen en natuur ook als (aanvullende) bescherming worden gezien. Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, zijn vaker sceptisch over doemscenario's en vinden dat angst of onzekere modellen geen beleid moeten sturen; zij waarschuwen voor 'schijnveiligheid' door halfslachtige ingrepen en kiezen eerder voor een natuurlijke aanpak of het vertrouwen dat oplossingen zich aandienen wanneer de nood het hoogst is.

Tabel 8. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 8)

<i>Stelling 1. Nu natuurlijke bescherming</i>	<i>Stelling 2. Wachten op toekomstige oplossingen</i>
<p>Reden 1. Nu handelen en voorbereiden. Veel respondenten vinden uitstel onverantwoord: er moet nu een plan liggen en risico's moeten direct worden beperkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als het mis gaat moeten we NU een plan hebben.' — 'Laten we nu handelen en niet wachten.' 	<p>Reden 1. Angst/zekerheidsclaim mag beleid niet sturen. Respondenten benadrukken onzekerheid en vinden dat beleid niet door paniek of aannames gedreven moet worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Angst mag niet ons toekomstbeleid bepalen.' — 'De soep wordt niet zo heet gegeten. Veel van de klimaatmodellen zijn gebouwd op aannames.'
<p>Reden 2. Veiligheid gaat vóór recreatie. Toegang en recreatief gebruik mogen volgens respondenten niet ten koste gaan van waterveiligheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Veiligheid is nu nodig en is belangrijker dan vertier.' — 'Recreatie is ondergeschikt aan veiligheid voor het water.' 	<p>Reden 2. Voorkom schijnveiligheid; kies voor natuurlijke benadering. Een deel wantrouwt 'gepruts' en ziet meer in een natuurlijke oplossing dan in cosmetische maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Dat gepruts geeft schijnveiligheid.' — 'Een natuurlijke oplossing.'
<p>Reden 3. Natuur/duinen beschermen als onderdeel van veiligheid. Respondenten vinden bescherming van duinen en natuur belangrijk, ook als dat recreatiemogelijkheden beperkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Natuur beschermen is belangrijker dan een duinwandeling kunnen maken.' — 'Duinen hebben ons altijd beschermd, waarom het wiel weer uitvinden.' 	<p>Reden 3. Vertrouwen dat oplossingen komen als het nodig is. Respondenten hebben vertrouwen dat er oplossingen komen wanneer de nood hoog is, en zien minder noodzaak om nu zwaar in te grijpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'De ervaring leert dat er altijd een oplossing komt als de nood het hoogst is.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=394 (Stelling 1: N=287; Stelling 2: N=107). Analyse met behulp van AI.

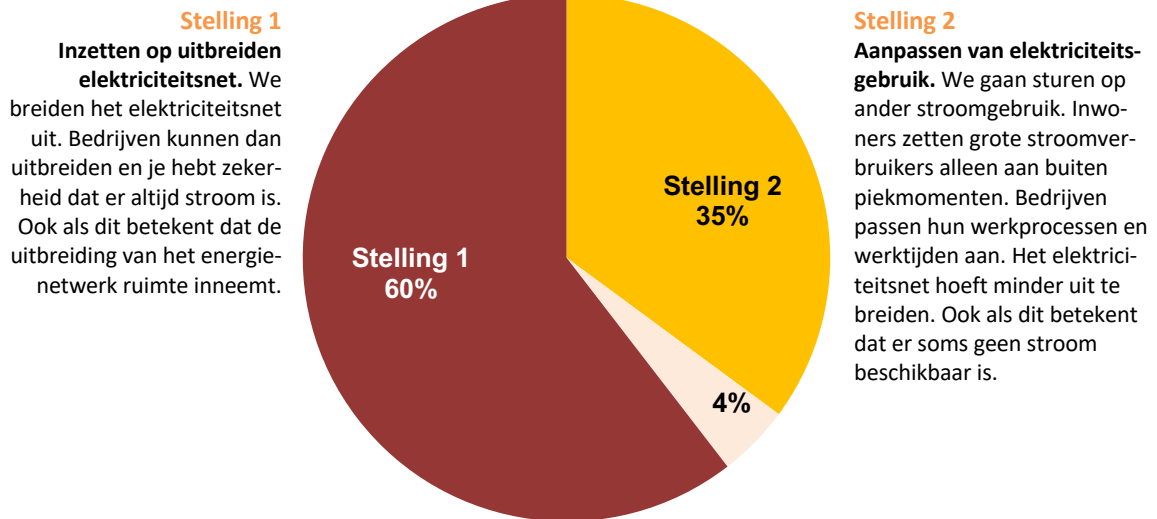
Demografische patronen

- Vrouwen kiezen sterker voor nu inzetten op natuurlijke bescherming (Stelling 1; 71%-25%; +46) dan mannen (68%-31%; +37).
- Gen Z is het meest uitgesproken richting Stelling 1 (81%-19%; +62), gevolgd door Millennials (76%-23%; +53). Gen X (66%-30%; +36) en babyboomers (65%-33%; +32) volgen op enige afstand.
- Theoretisch opgeleiden kiezen zeer duidelijk voor nu inzetten op natuurlijke bescherming (Stelling 1; 81%-17%; +64), terwijl praktisch opgeleiden (61%-37%; +24) veel minder uitgesproken zijn.
- De steun voor Stelling 1 loopt terug naarmate gebieden minder stedelijk zijn.
- Zuid-Kennemerland is zeer uitgesproken richting Stelling 1 (79%-18%; +62), terwijl West-Friesland juist het minst uitgesproken is (58%-40%; +18). Amsterdam scoort relatief hoog richting Stelling 1 (74%-25%; +49).
- Bij leeftijd valt op dat '<35 jaar' het meest richting Stelling 1 neigt (76%-24%; +52). Oudere groepen zijn minder uitgesproken, zoals '66-75 jaar' (65%-34%; +32) en '76-85 jaar' (64%-30%; +34).
- Uitschieters ten opzichte van de overall verschillscore (+42) zien we vooral bij de combinatie van opleidingsniveau en generatie: theoretisch opgeleide Millennials zijn uitzonderlijk uitgesproken richting nu natuurlijke bescherming bieden (88%-12%; +76), terwijl praktisch opgeleide Millennials met MBO verhoudingsgewijs juist opvallend minder richting Stelling 1 gaan (54%-43%; +11).

BELEIDSDILEMMA 9: OMGANG MET HET ELEKTRICITEITSNET

Inzetten op uitbreiding van het elektriciteitsnet. Zes op de tien respondenten (60 procent) kent het meeste belang toe aan Stelling 1 (inzetten op uitbreiding van het elektriciteitsnet, ook als dit gepaard gaat met meer ruimtebeslag), terwijl 35 procent Stelling 2 belangrijker vindt (sturen op ander elektriciteitsgebruik, vooral met betrekking tot piekmomenten).

Figuur 9. Omgang met het elektriciteitsnet

Vraagtekst 'Noord-Holland gebruikt steeds meer energie. Om er zeker van te zijn dat er altijd stroom is, is er meer ruimte voor energie nodig, bijvoorbeeld met transformatorstations. De provincie kan ook aanmoedigen dat inwoners en bedrijven op een andere manier met hun energie omgaan. Dan zijn minder grote investeringen nodig. De kans wordt groter dat er soms geen stroom beschikbaar is. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=817.

De antwoorden op de open vragen naar het waarom van de gemaakte keuze draaien om de vraag hoe met een (toenemende) elektriciteitsvraag en netcongestie om te gaan. Respondenten die Stelling 1 belangrijker vinden, benadrukken vooral leveringszekerheid: stroom is een basisvoorziening en moet altijd beschikbaar zijn, zeker nu door het 'van het gas af' en elektrificatie de vraag verder stijgt. Zij zien gedrags- en tijdstipaanpassingen als beperkt haalbaar of onvoldoende, waardoor uitbreiding van het stroomnet en capaciteit wordt gezien als hoofdroute. Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, leggen juist de nadruk op vraagsturing: mensen en bedrijven kunnen (en moeten) hun gebruik meer spreiden in de tijd, bijvoorbeeld via prikkels zoals (herinvoering van) nachttarief, en door grootverbruikers (zoals datacenters) te beperken; daarmee kan de druk op het net omlaag zonder alleen maar steeds meer infrastructuur bij te bouwen.

Tabel 9. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 9)

<i>Stelling 1. Inzetten op uitbreiding elektriciteitsnet</i>	<i>Stelling 2. Aanpassen van elektriciteitsgebruik</i>
<p>Reden 1. Stroom is een basisvoorziening (leveringszekerheid). Respondenten vinden dat elektriciteit altijd beschikbaar moet zijn en dat betrouwbaarheid voorop staat:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Alles is 24 uur afhankelijk van energie.' — 'We moeten een sterk en betrouwbaar stroomnet hebben.' 	<p>Reden 1. Vraagsturing: mensen kunnen gebruik spreiden. Men vindt dat gedrag en tijdstip van verbruik moeten veranderen (bijv. laden buiten piekuren):</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als mensen moeten wij ins ook beetje leren aanpassen. In werktijden en gewoontes.' — 'Wij kunnen prima ons verbruik aanpassen, opladen van auto's hoeft niet om 18:00 bijvoorbeeld.'
<p>Reden 1. Uitbreiding nodig door elektrificatie en groeiende vraag. Door de overstap van gas naar elektriciteit en groeiende vraag is meer capaciteit volgens respondenten onvermijdelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als we van het gas af willen moeten we helemaal overschakelen op stroom, dus uitbreiden die hap.' — 'De vraag naar energie zal blijven stijgen, aanpassen is leuk maar niet de oplossing. We zullen meer energie voorzieningen moeten hebben.' 	<p>Reden 1. Prikkel en verantwoordelijkheid (o.a. nachttarief, bedrijven). Respondenten verwachten dat energiebedrijven en bedrijven een rol moeten spelen in het sturen van verbruik:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Beste oplossing. De energiebedrijven zouden dit moeten stimuleren door herinvoeren van nachttarief.' — 'Bedrijven moeten meer verantwoordelijkheid nemen.'
<p>Reden 1. Gedragsaanpassing is beperkt haalbaar. Men betwijfelt dat tijdstip- of gedragsaanpassing voldoende werkt; daardoor blijft uitbreiding de kernoplossing:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Aanpassen van gebruik in tijdstip is niet echt mogelijk.' — 'Aanpassen van gedrag is lastig. Zelfs als we ons gedrag aanpassen zal er meer vraag naar elektra zijn.' 	<p>Reden 1. Beperk grootverbruikers (zoals datacenters). Een deel wil de vraag verminderen door grote stroomverbruikers in te perken:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als we nu eens stoppen met datacenters van google bv hebben we helemaal niet zoveel nodig.' — 'De grootverbruikers (Google) inperken.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=374 (Stelling 1: N=240; Stelling 2: N=134). Analyse met behulp van AI.

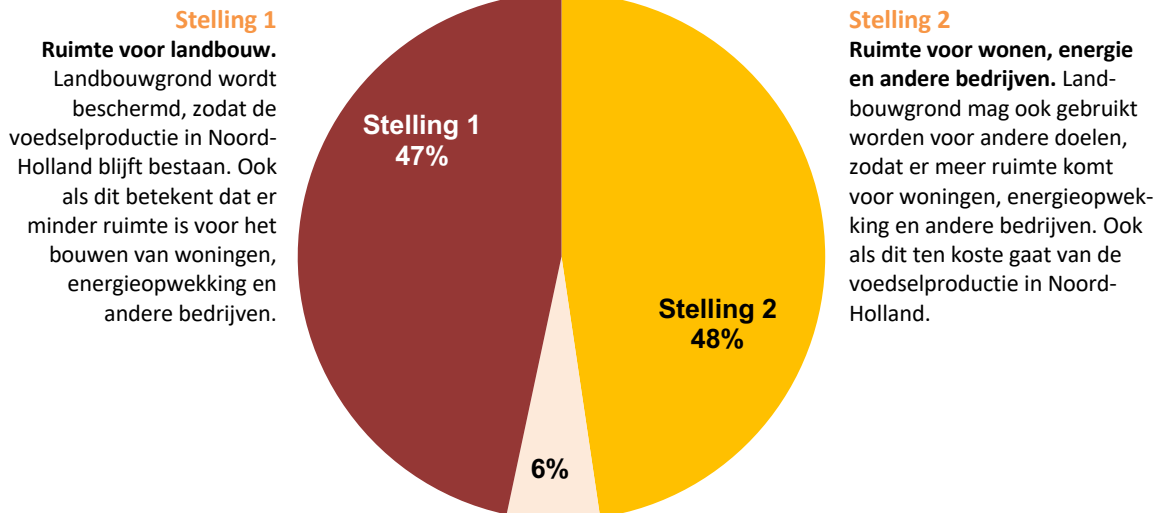
Demografische patronen

- Vrouwen (55%-40%; +15) neigen beduidend minder richting Stelling 1 dan mannen (67%-29%; +38).
- Van de generaties wijken vooral Millennials af richting Stelling 2 (51%-44%; +7). Gen X (68%-28%; +41) en Gen Z (67%-28%; +39) kiezen juist relatief vaak voor Stelling 1, en babyboomers bevinden zich daar tussenin (63%-33%; +30).
- Praktisch opgeleiden tot MBO kiezen het sterkst voor Stelling 1 (69%-29%; +39), praktisch opgeleiden met MBO volgen (61%-33%; +28), en theoretisch opgeleiden zijn minder uitgesproken (58%-38%; +20).
- Op het platteland neigt men duidelijk meer naar Stelling 1 (68%-32%; +36) dan in de meest stedelijke gebieden (53%-43%; +10)
- West-Friesland wijkt sterk af richting Stelling 1 (73%-23%; +50) en ook Zaanstad scoort hoog op Stelling 1 (72%-26%; +45). Waterland is juist het minst uitgesproken (51%-46%; +5) en Amsterdam wijkt relatief af richting Stelling 2 (54%-42%; +12).
- In termen van leeftijd valt op dat '36–45 jaar' het minst uitgesproken is richting Stelling 1 (50%-43%; +7), terwijl de oudere cohorten '46–55 jaar' (65%-30%; +35), '56–65 jaar' (67%-32%; +35) en '76–85 jaar' (68%-28%; +40) Stelling 1 duidelijk belangrijker vinden.
- Uitschieters ten aanzien van de algehele verschilscore (+25) zien we vooral bij subgroepen: Millennial-vrouwen neigen zelfs richting Stelling 2 (42%-52%; -10), terwijl theoretisch opgeleide mannen juist sterk richting Stelling 1 gaan (70%-27%; +43).

BELEIDSDILEMMA 10: ONGANG MET DE LANDBOUWGROND IN DE PROVINCIE

Stakende stemmen. Met betrekking tot het gebruik van de grond in de provincie kent de bevolking van Noord-Holland min of meer hetzelfde belang toe aan Stelling 1 (ruimte voor landbouw, 47 procent) en Stelling 2 (ruimte voor wonen, energie en andere bedrijven, 48 procent).

Figuur 10. Omgang met de landbouwgrond in de provincie

Vraagtekst 'Landbouw draagt bij aan onze voedselproductie. Maar waar ruimte is voor landbouw, is minder ruimte voor bedrijventerreinen, woningen en het energienetwerk. Het is de vraag of we bereid zijn landbouwgrond in te leveren om daarmee ruimte te maken voor andere bedrijven, woningen en energie. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=804

De antwoorden laten een duidelijke spanning zien tussen behoud van landbouwgrond/voedselzekerheid en het vrijmaken van ruimte voor woningbouw (en mogelijk natuurherstel) door herinrichting van de landbouw. Respondenten die Stelling 1 belangrijker vinden, benadrukken vooral dat Nederland zelf voedsel moet kunnen blijven produceren: landbouw wordt gekoppeld aan weerbaarheid, voedselvoorziening en het vermijden van extra import en vervuiling; daarnaast klinkt het argument dat niet alles volgebouwd moet worden en dat groen en natuur ook waardevol zijn. Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, wijzen juist vaak op de huidige (exportgerichte) omvang van de sector: men vindt dat agrarische (en met name veeteelt-) productie te veel ruimte inneemt en de natuur schaadt, en ziet in krimp/ombouw van (bio-)industrie en veeteelt ruimte voor woningbouw— bijvoorbeeld wanneer boeren vrijwillig stoppen of wanneer het 'moet'.

Tabel 10. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 10)

Stelling 1. Ruimte voor landbouw	Stelling 2. Ruimte voor wonen, energie en andere bedrijven
<p>Reden 1. Voedselzekerheid en weerbaarheid. Men vindt het belangrijk dat Nederland zelf voedsel kan blijven verbouwen en noemt landbouw essentieel voor de voedselvoorziening:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ‘Belangrijk dat we ook zelf dingen blijven verbouwen!’ — ‘Behoud van landbouw is essentieel om weerbaar te zijn en goede voedselvoorziening te hebben.’ 	<p>Reden 1. Ruimte voor woningbouw (bijv. bij stoppende boeren). Respondenten zien landbouwgrond als mogelijke locatie voor woningen, zeker als boeren vrijwillig stoppen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ‘Als boeren willen stoppen en er mogelijkheden zijn om hier woningen te bouwen is dat een mooi alternatief.’ — ‘Als het moet, moet het ook daar.’
<p>Reden 2. Minder import en minder vervuiling. Men vreest dat minder landbouw leidt tot meer import, hogere kosten en extra vervuiling:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ‘Anders moeten wij importeren en dat kost meer en meer vervuiling.’ — ‘Belangrijk dat voedselproductie behouden blijft.’ 	<p>Reden 2. Exportgerichte landbouw neemt te veel ruimte in. Men vindt dat de agrarische industrie veel ruimte opslokt en pleit voor meer focus op eigen gebruik in plaats van export:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ‘80% vlees exporteren wij. Meer landbouw aanpassen op eigen gebruik en geen export.’ — ‘Agrarische industrie neem veel te veel ruimte in.’
<p>Reden 3. Niet alles volbouwen; groen/natuur behouden. Respondenten benadrukken dat natuur en groen ook belangrijk zijn en dat niet alle ruimte naar woningbouw moet gaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ‘Alles hoeft niet volgebouwd te worden natuur is ook belangrijk.’ — ‘Blijf van het weinige groen af!!!!’ 	<p>Reden 3. Krimp veeteelt/bio-industrie voor natuur en ruimte. Een deel wijst op de milieudruk van landbouw/veeteelt en wil afbouw om natuur te beschermen en ruimte vrij te maken:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ‘Bio industrie moet afgebouwd worden.’ — ‘Landbouw en veeteelt maken de natuur in Nederland kapot.’

Vraagtekst ‘Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?’ **Noot** N=378 (Stelling 1: N=181; Stelling 2: N=197). Analyse met behulp van AI.

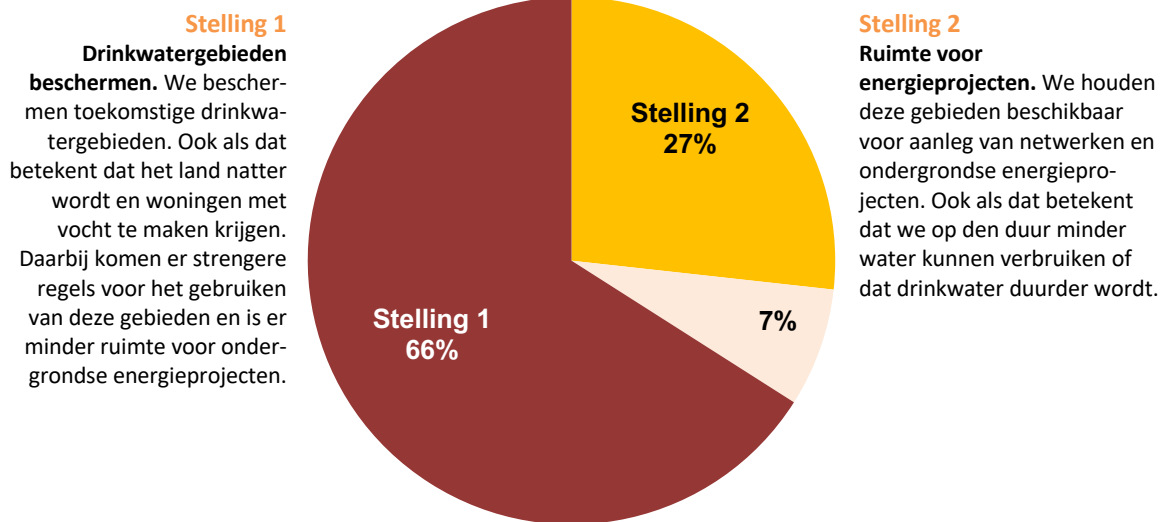
Demografische patronen

- Er is een duidelijk verschil naar geslacht: mannen neigen naar landbouwgrond (gedeeltelijk) te benutten voor wonen, energie en ander bedrijven (Stelling 2; 40%-54%; -14), terwijl vrouwen juist vaker neigen naar het behouden van landbouwgrond (Stelling 1; 53%-42%; +11).
- Gen X (57%-39%; +18) en de babyboomers (52%-42%; +10) wijken af richting Stelling 1, terwijl Millennials juist richting Stelling 2 neigen (43%-50%; -8). Gen Z kiest eveneens vaker Stelling 2 (32%-68%; -36), maar dit betreft een kleine groep.
- Theoretisch opgeleiden kiezen duidelijk vaker Stelling 2 (35%-60%; -25), terwijl praktisch opgeleiden met MBO relatief vaak Stelling 1 kiezen (54%-40%; +14). Praktisch opgeleiden tot MBO kiezen eveneens vaker Stelling 1 (48%-42%; +6).
- In meer stedelijke gebieden neigt men richting Stelling 2 (41%-53%; -12), terwijl in minder stedelijke gebieden Stelling 1 veel vaker wordt gekozen (65%-33%; +32).
- Regionaal springen duidelijke uitersten eruit: West-Friesland wijkt sterk af richting Stelling 1 (60%-36%; +24), terwijl Amsterdam juist richting Stelling 2 neigt (39%-56%; -17), net als de Gooi en Vechtstreek (39%-55%; -16) en Amstel-Meerlanden (39%-54%; -15).
- Uitschieters ten aanzien van de algehele verschilscore (-1) zien we vooral bij subgroepen: theoretisch opgeleide mannen neigen zeer sterk richting Stelling 2 (25%-70%; -45), terwijl praktisch opgeleide vrouwen met MBO juist sterk richting Stelling 1 neigen (60%-34%; +26). Ook praktisch opgeleide babyboomers tot MBO wijken duidelijk af richting Stelling 1 (62%-35%; +27).

BELEIDSDILEMMA 11: ONGANG MET DRINKWATERGEBIEDEN

Drinkwatergebieden beschermen. Twee op de drie respondenten (66 procent) kent het meeste belang toe aan het beschermen van drinkwatergebieden, ook als dat met andere nadelen gepaard gaat (Stelling 1). Iets meer dan een kwart van de ondervraagden (27 procent) vindt het belangrijker dat er ruimte is voor energieprojecten, ook als dat negatieve gevolgen heeft voor de drinkwatervoorziening (Stelling 2).

Figuur 11. Omgang met drinkwatergebieden

Vraagtekst 'We hebben steeds meer drinkwater nodig. De plekken waar drinkwater gewonnen kan worden, zijn schaars. We kunnen meer plekken voor drinkwater maken door meer water in de bodem te brengen. We kunnen ook kiezen om deze gebieden niet te beschermen en géén extra ruimte te maken voor veilig drinkwater. We kunnen dan op meer plekken kabels leggen en ondergrondse warmteopslag bouwen. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=795.

In de open antwoorden staat een duidelijke spanning centraal tussen het beschermen van drinkwater(gebieden) en het faciliteren van de energietransitie via stroominfrastructuur. Respondenten die Stelling 1 belangrijker vinden, zetten drinkwater neer als basisvoorwaarde voor gezondheid en leven en willen drinkwaterwinning en bijbehorende natuurgebieden daarom zo veel mogelijk ontzien; zij wijzen bovendien op het risico op schaarste en op de wens om prijsstijgingen te voorkomen. Een deel zoekt de oplossing in alternatieven: stroominfrastructuur kan desnoods bovengronds, en er valt ook te winnen met slimmer watergebruik. Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, leggen de nadruk op de urgentie van voldoende energie: zonder energie 'kom je nergens' en infrastructuurprojecten moeten niet onnodig worden geblokkeerd; zij accepteren vaker dat drinkwater dan duurder kan worden, en noemen daarnaast oplossingen zoals waterbesparing, gescheiden waterstromen en aanvullende zuivering en ontzilting om drinkwaterbeschikbaarheid op peil te houden.

Tabel 11. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 11)

<i>Stelling 1. Drinkwatergebieden beschermen</i>	<i>Stelling 2. Ruimte voor energieprojecten</i>
<p>Reden 1. Drinkwater is een basisbehoefte. Respondenten noemen schoon drinkwater essentieel voor gezondheid en leven:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Water is de basis voor alles.' — 'Altijd genoeg schoon drinkwater.' 	<p>Reden 1. Zonder energie kom je nergens (urgentie energietransitie). Men benadrukt dat energievoorziening en energietransitie prioriteit moeten krijgen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Beide zijn belangrijk, maar zonder energie kom je nergens.' — 'Energietransitie is 1 van de belangrijkste onderwerpen komende jaren.'
<p>Reden 2. Bescherm drinkwaterwinning en voorkom schaarste/prijsstijging. Drinkwatergebieden moeten beschermd blijven; schaarste en duurder water worden als risico genoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Drinkwater gebieden moeten beschermd blijven.' — 'We hebben nu al bijna een tekort aan drinkwater! Dus is het belangrijk om de drinkwaterwinning te beschermen.' 	<p>Reden 2. Acceptatie van trade-offs (duurder drinkwater is acceptabel). Respondenten vinden beide belangrijk maar leggen de prioriteit bij energie en accepteren vaker hogere waterkosten:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'We moeten geen obstakels zijn in de energietransitie. Duurder drinkwater is voor mij acceptabel.' — 'Het is alle twee noodzakelijk. Met minder water kan beter dan met minder energie.'
<p>Reden 3. Alternatieven en slimmer watergebruik. Een deel ziet oplossingen in bovengrondse aanleg en in waterbesparing (anders omgaan met drinkwater):</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Drinkwater beschermen stroom infrastructuur kan ook boven de grond worden aangelegd.' — 'Als we onze toiletten niet meer met drinkwater doorspoelen blijft er genoeg over.' 	<p>Reden 3. Drinkwater op peil via besparing en (aanvullende) zuivering. Men noemt maatregelen zoals gescheiden waterstromen, besparen en extra zuivering/ontziltling:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Houd drinkwater apart om te drinken. Wc, douche en was kan met minder schoon water.' — 'Het is prima mogelijk ander water te zuiveren tot 'drinkbaar'. Kijk naar de ontziltingsinstallaties in Israël.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=355 (Stelling 1: N=246; Stelling 2: N=109). Analyse met behulp van AI.

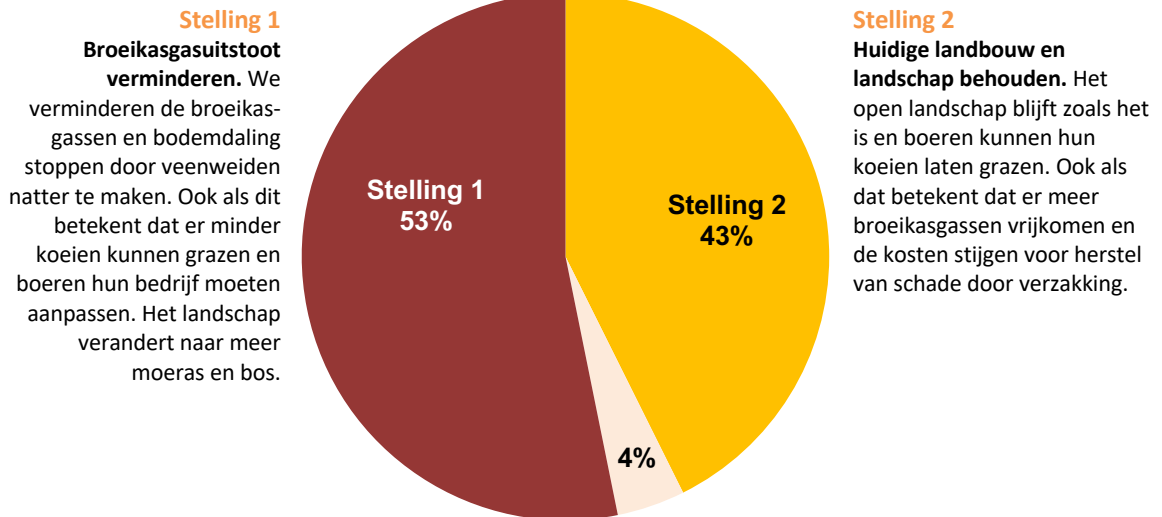
Demografische patronen

- In termen van geslacht is het verschil beperkt, maar nog altijd wel waarneembaar: mannen (68%-25%; +43) kiezen vaker voor Stelling 1 dan vrouwen (64%-29%; +35).
- Millennials (70%-22%; +48), Gen X (71%-22%; +48) en Gen Z (69%-26%; +42), kiezen relatief vaak voor Stelling 1 (Drinkwatergebieden beschermen). Babyboomers zijn beduidend minder uitgesproken (59%-34%; +25).
- Naar opleiding zijn de verschillen beperkt: theoretisch opgeleiden (69%-24%; +45) en praktisch opgeleiden tot MBO (68%-24%; +44) kiezen vaker voor Stelling 1 dan praktisch opgeleiden met MBO (63%-29%; +33).
- Qua urbanisatie geldt: in meer stedelijke gebieden is het verschil in belangrijkheid voor de stellingen kleiner (67%-27%; +40) dan in minder stedelijke gebieden (71%-21%; +51).
- Regionaal wijkt Zuid-Kennemerland sterk af richting Stelling 1 (79%-18%; +61). Ook Zaanstad kiest relatief vaak voor Stelling 1 (71%-15%; +56). Noord-Kennemerland is juist het minst uitgesproken (56%-39%; +17).
- Bij leeftijd valt op dat jongeren ('<35 jaar') relatief het meest richting Stelling 1 gaan (73%-21%; +52), terwijl oudere leeftijdsgroepen ('66-75 jaar': 56%-36%; +20 en '76-85 jaar': 59%-35%; +24) beduidend minder uitgesproken zijn.
- Uitschieters ten aanzien van de overall verschillscore (+39): babyboomer-vrouwen wijken sterk af richting Stelling 2 (51%-40%; +11), terwijl Gen X-mannen juist sterk richting Stelling 1 afwijken (75%-18%; +58).

BELEIDSDILEMMA 12: OMGANG MET BODEMDALING EN BROEIKASGASUITSTOOT IN VEENGEBIEDEN

Broeikasuitstoot verminderen. Iets meer dan de helft van de respondenten (53 procent) kent het meeste belang toe aan Stelling 1 (broeikasuitstoot verminderen), terwijl 43 procent Stelling 2 verkiest (huidige landbouw en landschap behouden).

Figuur 12. Omgang met bodemdaling en broeikasgasuitstoot in veengebieden

Vraagtekst 'In de veenweidegebieden in Noord-Holland grazen veel koeien. Daarvoor wordt het waterniveau laag gehouden. Hierdoor komt er zuurstof bij het veen, waardoor er broeikasgassen vrijkomen. Ook daalt de bodem, wat zorgt voor schade. Als we veenweiden natter maken, komen er minder broeikasgassen vrij en stopt de daling van de bodem. Dit betekent wel dat het landschap verandert. Ook moeten boeren hun bedrijf aanpassen. Ik vind het belangrijker dat: [tekst Stelling 1][tekst Stelling 2].' **Noot** Stelling 1 en Stelling 2 zijn in Willekeurige volgorde aan de respondent gepresenteerd. N=807.

De open antwoorden laten een duidelijke tegenstelling zien tussen de urgentie om het veenweidegebied aan te passen en zorgen over de gevolgen voor landbouw, betaalbaarheid en (internationale) effectiviteit. Respondenten die Stelling 1 belangrijker vinden, benadrukken vooral dat ingrijpen nodig is om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te beperken en om natuur te herstellen (bijv. door vernatting of minder intensieve veehouderij); uitstel wordt gezien als riskant ('te laat', 'straks verloren'). Respondenten die Stelling 2 belangrijker vinden, leggen juist de nadruk op voedselzekerheid en het belang van boeren, en vrezen dat veranderingen leiden tot hogere kosten en dat Nederland 'het braafste jongetje' is zonder dat het wereldwijd veel uitmaakt; zij wijzen erop dat Nederland klein is en dat uitstoot zich anders verplaatst naar andere landen.

Tabel 12. Waarom men deze stelling belangrijker vindt (beleidsdilemma 12)

<i>Stelling 1. Broeikasuitstoot verminderen</i>	<i>Stelling 2. Huidige landbouw en landschap behouden</i>
<p>Reden 1. Klimaat en broeikasgasuitstoot verminderen. Respondenten vinden het noodzakelijk om broeikasgasuitstoot (en daarmee klimaatimpact) te beperken:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Broeikasgassen hebben impact op de hele wereld dus we moeten er wel iets aan doen.' — 'Een aanpassing van het boerenbedrijf zal nodig zijn om de broeikasgassen te verminderen.' 	<p>Reden 1. Voedselzekerheid en belang van boeren. Men vindt landbouw essentieel voor voedselvoorziening en wil boeren niet wegdrukken:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Hou de boeren in ere .zij zorgen voor ons voedsel.' — 'Als je de voedsel voorziening in gevaar brengt ben je bij voorbaat kansloos in moeilijke tijden.'
<p>Reden 2. Natuurherstel/veenweide aanpassen (o.a. vernatting). Men ziet aanpassing van veengronden en waterbeheer als route om de 'natuurlijke balans' te herstellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Handiger om te verplaatsen, bij de veengronden weg, en daar de natuurlijke balans te herstellen.' — 'Noord Holland heeft al te veel koeien, waarom dan niet 2 vliegen in één klap. Natter veen en meer hoogbouw woningen.' 	<p>Reden 2. Kosten en 'onevenredige' verantwoordelijkheid. Men vreest prijsstijgingen en vindt dat boeren niet alleen verantwoordelijk zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Alles wordt duurder met al die veranderingen. En Nederland is weer het braafste jongetje uit de klas.' — 'Boeren hebben het al moeilijk genoeg en zijn niet de enigen die verantwoordelijk zijn, pak eens wat anders aan.'
<p>Reden 3. Urgentie: uitstel maakt het probleem groter. Veel respondenten vinden dat niet-handelen tot verlies van land/natuur leidt en dat het 'nu' moet:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Als we niks doen, is straks het land sowieso verloren.' — 'We zijn al veel te laat. De natuur kan niet langer wachten dus wij ook niet.' 	<p>Reden 3. Effectiviteit: Nederland is klein, uitstoot verplaatst. Men betwijfelt het mondiale effect en vreest verplaatsing van productie/uitstoot naar andere landen:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 'Wat we hebben is goed en wij als postzegel land gaan de wereld niet redden.' — 'Als wij het niet down doen ze het in andere delen van de wereld en helpt het dus niets om de uitstoot te verminderen.'

Vraagtekst 'Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?' **Noot** N=373 (Stelling 1: N=211; Stelling 2: N=162). Analyse met behulp van AI.

Demografische patronen

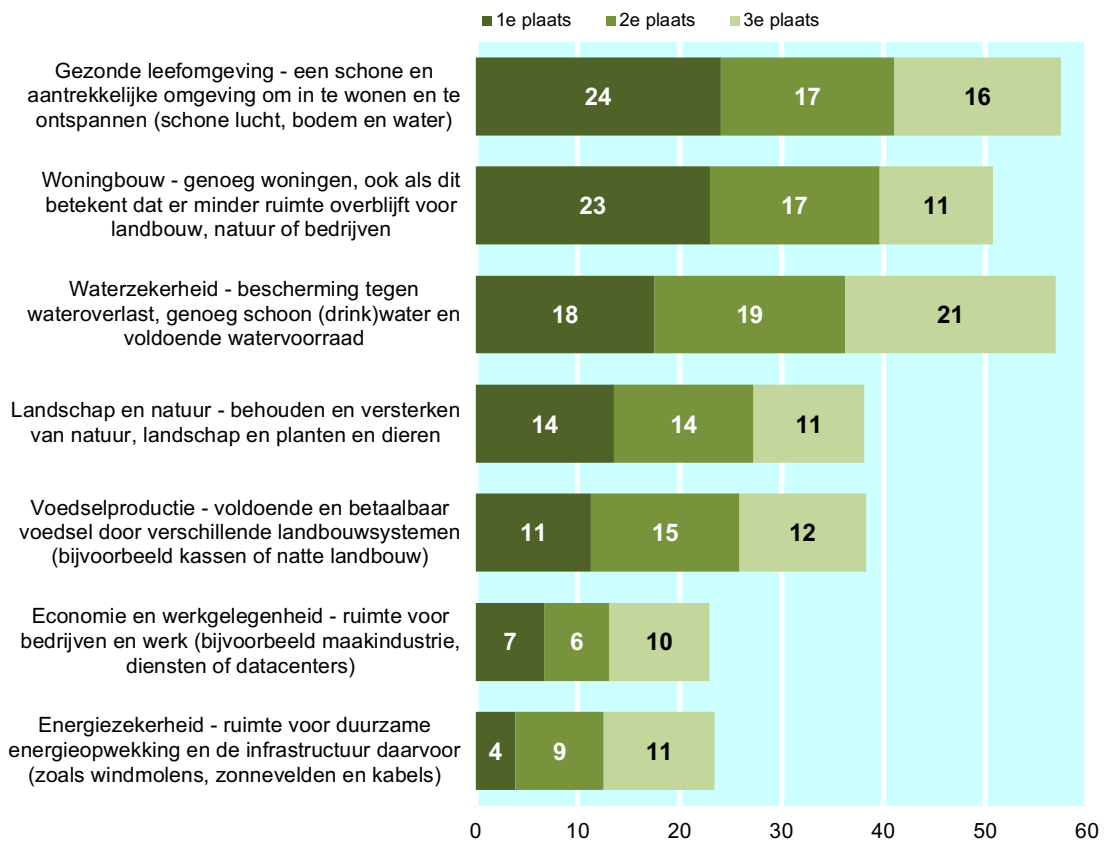
- In termen van geslacht zijn de verschillen beperkt: mannen (55%-43%; +12) kiezen iets vaker voor Stelling 1 (broeikasuitstoot verminderen) dan vrouwen (52%-43%; +9).
- Van de generaties kiezen vooral Gen Z (61%-39%; +21) en Millennials (57%-38%; +19) relatief vaak voor Stelling 1, terwijl babyboomers vrijwel in balans zijn (49%-47%; +2). Gen X ligt daar tussenin (51%-44%; +7).
- Theoretisch opgeleiden kiezen zeer duidelijk voor het verminderen van broeikasuitstoot (Stelling 1; 66%-31%; +34), terwijl praktisch opgeleiden tot MBO (46%-53%; -7) en praktisch opgeleiden met MBO (43%-51%; -9) juist neigen richting het behouden van de huidige landbouw en landschap (Stelling 2).
- Regionaal wijkt Amsterdam sterk af richting Stelling 1 (66%-30%; +36), terwijl de Kop van Noord-Holland juist richting Stelling 2 neigt (35%-58%; -23). Ook IJmond neigt naar Stelling 2 (36%-54%; -18).
- In termen van leeftijd valt op dat '36-45 jaar' relatief vaak voor Stelling 1 kiest (59%-35%; +24), terwijl '46-55 jaar' vrijwel in evenwicht is (48%-48%; -1).
- Uitschieters ten opzichte van de overall verschillscore van +11 zien we vooral bij combinaties van opleiding en generatie: theoretisch opgeleide Millennials zijn zeer uitgesproken richting Stelling 1 (68%-29%; +39), terwijl praktisch opgeleide Gen X-ers met MBO juist sterk richting Stelling 2 neigen (38%-56%; -18).

PRIORITEITEN VOOR DE INRICHTING VAN DE RUIMTE

Respondenten kregen een zevental inhoudelijke onderwerpen voorgelegd met de vraag om aan te geven voor welke daarvan wat hen betreft ruimte moet worden gemaakt in Noord-Holland. Respondenten werd daarbij specifiek verzocht om aan te geven wat volgens hen het belangrijkste onderwerp was, wat het op één-na-belangrijkste onderwerp en wat het op twee-na-belangrijkste onderwerp was.

Hoofdprioriteiten: ‘gezonde leefomgeving’, ‘woningbouw’ en ‘waterzekerheid’. Een cluster van drie onderwerpen gaat aan kop als het gaat om de vraag wat de hoofdprioriteiten zijn waarvoor, wat de bevolking van Noord-Holland betreft, ruimte moet worden gemaakt. Daarbij geldt dat de aspecten ‘gezonde leefomgeving’ en ‘woningbouw’ (resp. 24 en 23 procent als eerste genoemd) met iets meer emotionele intensiteit worden beleefd dan die voor waterzekerheid. Daar tegenover staat dat een relatief groot percentage respondenten ‘waterzekerheid’ tot haar top-3 rekent (58 procent) – 1 procentpunt meer dan ‘gezonde leefomgeving’ (57 procent) en 7 punten meer dan ‘woningbouw’ (51 procent).

Figuur 13. Onderwerpen waarvoor in Noord-Holland ruimte moet worden gemaakt

Vraagtekst 'Waarvoor moet in Noord-Holland vooral ruimte worden gemaakt? Kies wat jij het belangrijkste vindt, maak maximaal 3 keuzes.'
Noot N=1.620.

Tweede cluster: ‘landschap en natuur’ en ‘voedselproductie’. Deze vraagstukken worden minder intensief beleefd dan de top-3. ‘Landschap en natuur’ wordt door 39 procent van de ondervraagden in de top-3 geplaatst en ‘voedselproductie’ door 38 procent.

Derde cluster: ‘economie en werkgelegenheid’ en ‘energiezekerheid’. Deze onderwerpen vormen samen de hekkensluiters: ‘economie en werkgelegenheid’ wordt door ‘slechts’ 23 procent van de ondervraagden in de top-3 geplaatst en ‘energiezekerheid’ door 23 procent. Dit relatieve gebrek aan urgentie rond deze ‘zware’ issues is opmerkelijk.

Geen overduidelijk ontbrekende onderwerpen. Meer dan de helft van de respondenten weet, in aanvulling op de zeven inhoudelijke onderwerpen die in de vragenlijst aan de orde zijn geweest, desgevraagd geen ander (ruimtelijk) onderwerp of aandachtspunt te noemen dat zij belangrijk achten voor de toekomst van Noord-Holland. De onderwerpen die wel worden genoemd beslaan een brede waaier van, onder meer, woningbouw, verkeer, natuur, energie, leefbaarheid en veiligheid – maar geen van deze onderwerpen springt er echt uit.

Tabel 13. Andere onderwerpen of aandachtspunten

Hoofdcategorie	N	%	Karakteristieke antwoorden
Geen	846	52%	
Woningbouw	129	8%	‘Wanneer gaat men eens over op het bouwen van eenvoudige woningen, kleine woningen met veel kamers, zoals uit de jaren 80.’
Verkeer en OV	91	6%	‘De infrastructuur is niet op orde. Wegen slippen dicht. Vernieuw en verbeter het openbaar vervoer, vooral het spoor.’
Natuur	63	4%	‘Meer bomen en groen plaatsen in steden, want dat zorgt voor een schonere lucht en voor verkoeling van de zomerse stadshitte.’
Energie	51	3%	‘Verwijder de grote ontsierende windmolenparken – bij geen wind levert dit niets op – en ga met spoed over op kernenergie.’
Leefbaarheid	42	3%	‘Dan denk ik aan defensie, bijvoorbeeld bunkers voor inwoners in geval van oorlog. Is nu niet meer ondenkbaar helaas.’
Veiligheid	42	3%	‘Veiligheid in grote steden – ik zie verpaupering, open gebroken vuilnisbakken, veel geweld en agressieve demonstraties.’
Bestuur	38	2%	‘De provinciebestuurders mogen wel wat zichtbaarder worden.’
Migratie	32	2%	‘Minder instroom asiel, geen azc, terug naar eerste land van binnenkomst, eigen richtlijnen volgen.’
Landbouw	29	2%	‘Meer oog hebben voor de biologische landbouw en meer kopen bij Ekoplaza of andere natuurvoedingswinkels in Noord Holland.’
Industrie	27	2%	‘Vervuiling door fabrieken zoals Tata en rond Amsterdam slechte lucht is voor ons als COPD-patiënten heel belangrijk!’
Water	24	2%	‘Innoveren! Schiphol in zee. Energie opwekken in zee, spuit dijken op. Maak eilanden. Lets go! Laat de koning maar eens betalen.’
Overig	297	18%	

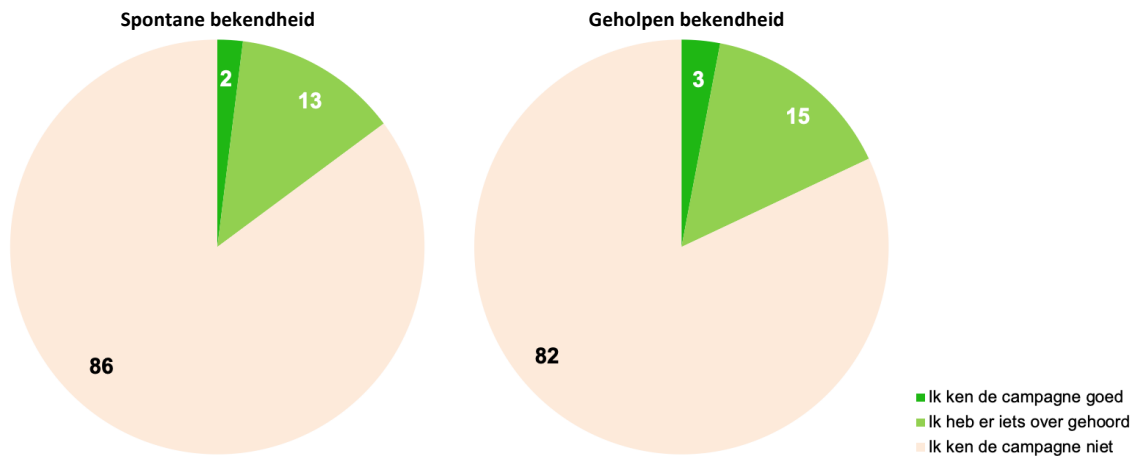
Vraagtekst ‘Tot slot, zijn er nog andere onderwerpen of aandachtspunten die jij belangrijk vindt voor de toekomst van Noord-Holland?’ **Noot** N=1.620. Codering door middel van AI.

BEKENDHEID EN WAARDERING CAMPAGNE *JOUW NOORD-HOLLAND, JOUW RUIMTE*

Ten behoeve van het onderzoek is op twee manieren de bekendheid van de campagne *Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte* gemeten: 1) via spontane bekendheid; en 2) via ‘geholpen’ bekendheid, waarbij de respondenten eerst een toelichting kregen op de inhoud en vorm van de gevoerde campagne.

Campagne *Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte* heeft bijna half miljoen mensen bereikt. De spontane bekendheid bedraagt 15 procent: 2 procent van de ondervraagden zegt de campagne te kennen en 13 procent geeft aan ‘er iets over te hebben gehoord’. De geholpen bekendheid ligt drie procentpunten hoger (18 procent), met 3 procent die zegt de campagne te kennen en 15 procent die aangeeft er iets over te hebben gehoord. Dat betekent dat de campagne 450.000 inwoners van Noord-Holland heeft bereikt.

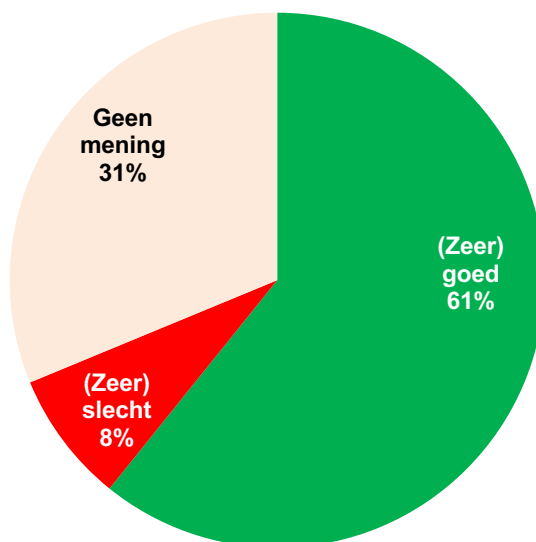
Figuur 14. Bekendheid met de campagne *Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte*

Vraagtekst 'De provincie Noord-Holland heeft het afgelopen jaar de campagne 'Jouw Noord-Holland, jouw ruimte' gelanceerd. Hoe bekend ben je met deze campagne?', respectievelijk 'Hieronder volgt een korte uitleg van de campagne. Noord-Holland verwacht in de toekomst te weinig ruimte te hebben om te wonen, werken en recreëren. Daarom vraagt de provincie inwoners wat zij belangrijk vinden bij de inrichting van de provincie. Vanaf april tot en met augustus konden inwoners meedenken via de website, huiskamergesprekken en evenementen, waaronder Bevrijdingspop, de Landbouwsow, het Kwakoe Festival en Pre-Sail. Ook zijn gesprekken gevoerd met gemeenten, waterschappen en andere maatschappelijke organisaties. Afgelopen maand volgde een nieuwe ronde, met de online Keuzewijzer en bijeenkomsten waarin inwoners keuzes kregen voorgelegd. Nu je dit weet, hoe bekend ben je met deze campagne van de provincie Noord-Holland over de toekomstige inrichting van de provincie?' **Noot** N=1.620.

Grote steun voor campagne *Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte*. De bekendheid van de campagne mag dan laag zijn, men vindt het wel een goed idee. Ruim zes op de tien Noord-Hollanders (61 procent) vindt het een 'goede zaak' dat de provincie Noord-Holland deze campagne heeft georganiseerd (waarvan 11 procent 'zeer goede zaak'). Slechts 8 procent vindt de campagne een 'slechte zaak' (waarvan 3 procent 'zeer slecht'). Eenendertig procent heeft geen antwoord op de vraag. Dit alles laat zien dat ook als niet iedereen meedoet aan een campagne, deze per saldo dus wel een positieve bijdrage kan leveren aan draagvlak voor beleid.

Figuur 15. Waardering voor campagne *Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte*

Vraagtekst 'Vind je het een goede of een slechte zaak dat de provincie Noord-Holland deze campagne heeft georganiseerd?' **Noot** N=1.620.

Waardering voor bewustwording. Een belangrijke motor achter de positieve waardering voor de campagne *Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte* is het idee dat de provincie hiermee bijdraagt aan bewustwording (41 procent). De mogelijkheid van inspraak en participatie speelt ook mee maar is hier duidelijk aan ondergeschikt (10 procent).

Tabel 14. Waarom men de campagne een goede zaak vindt

Hoofdcategorie	N	%	Karakteristieke antwoorden
Argument 1. Bewustwording en agenderen. Campagne vestigt de aandacht op een belangrijk thema en maakt mensen bewuster.	402	41%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Het creëert bewustzijn over belangrijke onderwerpen.' — 'Bewustzijn kweken bij mensen vind ik belangrijk. Er zijn veel mensen die weinig over dit thema weten, of er niet in geïnteresseerd zijn.' — 'Ken de campagne niet of echt heel vaag maar wel goed dat ze hier aandacht voor hebben.'
Argument 2. Inspraak en participatie. Campagne zorgt ervoor dat inwoners worden betrokken wat (meer) draagvlak oplevert.	101	10%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Omdat het betrekken van de burgers bij keuze veel meer draagvlak creëert dan als je besluit zonder overleg.' — 'Betrek de bewoners bij besluiten dan creëer je een breder draagvlak.' — 'De bewoners betrekken in hun toekomst als het gaat om de leefbaarheid van hun provincie vind ik een heel goed plan.'
Argument 3. Input ophalen voor beter beleid. Campagne draagt bij aan het verzamelen van meningen en ideeën.	49	5%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Goed om de mening en inzichten van inwoners mee te nemen in het beleid.' — 'Duidelijkheid krijgen van de wensen van de inwoners.' — 'Omdat 'the wisdom of the crowd' inzichten kan verschaffen die experts wellicht ook erg het hoofd zien of anders waarderen.'
Argument 4. Onbekend, geen oordeel, kritiek. Campagne onbekend, geen mening, of kritische kanttekening.	55	6%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Je kunt er met elkaar over praten en tot goede oplossingen komen.' — 'Het is nodig om met elkaar de toekomst te bespreken.' — 'Het is belangrijk dat we dit samen oppakken.'
Overig	369	38%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Geen idee, niet gezien.' — 'Alleen jammer dat ik hier niks van af wist, zelfs mijn man niet – en die houdt zich hier vaak wel mee bezig.'

Vraagtekst 'Waarom vind je dit een goede campagne?' Noot N=976. Codering door middel van AI.

Kritisch over onbekendheid. Tot slot worden negatieve oordelen over de campagne vooral ingegeven door onbekendheid met de campagne (42 procent), het gevoel dat zo'n campagne weinig nut heeft (25 procent) en algeheel wantrouwen ten opzichte van politiek en overheid (17 procent).

Tabel 15. Waarom men de campagne een slechte zaak vindt

Hoofdcategorie	N	%	Karakteristieke antwoorden
Argument 1. Onbekendheid. Nooit iets van de campagne gezien of gehoord.	79	42%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Nog nooit van gehoord.' — 'Geen idee wat de campagne inhoudt.' — 'Slecht uitgevoerd, ik heb er niets van gemerkt of gezien.'
Argument 2. Nutteloos. Campagne is geldverspilling, opbrengst onduidelijk, geen concrete resultaten.	46	25%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Weer een voorbeeld van geldverkwisting.' — 'Zulke campagnes leveren nooit iets op, praatclubjes zonder gevolgen.'
Argument 3. Wantrouwen. Politieke of propagandistische bedoelingen, niet oprecht.	32	17%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Het is meer propaganda voor de provincie.' — 'Weer zo'n poging om burgers het gevoel te geven dat ze mee mogen praten, maar de besluiten staan allang vast.' — 'Klinkt als politieke <i>window dressing</i>.'
Argument 4. Inhoudelijke afwijzing. Verkeerd onderwerp of benadering, te vaag, te moralistisch.	18	10%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Er zijn belangrijkere dingen om campagne over te voeren.' — 'Het klinkt alsof men mensen wil opvoeden in plaats van luisteren.'
Overig	11	6%	<ul style="list-style-type: none"> — 'Onzin.'

Vraagtekst 'Waarom vind je dit een goede campagne?' Noot N=186. Codering door middel van AI.

* * *

BIJLAGEN

Bijlage 1. Vragenlijst

Hieronder kun je bij elke stelling aangeven wat voor jou belangrijk is. Door het blauwe bolletje met de pijltjes naar links of naar rechts te verschuiven, geef je je keuze aan. Als je geen keuze wilt maken, laat je het blauwe bolletje in het midden staan. Je kunt dan doorgaan naar de volgende stelling.

Vragenblokken Q1 en Q2 in Willekeurige volgorde aanbieden

ALLEN (N=1500) | BOUWEN Q1a De woningnood is hoog. Sommige gebieden zijn minder geschikt om te bouwen. Daar is de kans groot op wateroverlast. Als we in die gebieden gaan bouwen, zijn extra maatregelen nodig. We kunnen er ook voor kiezen om woningen alleen te bouwen op droge plekken. Van die plekken zijn er niet zoveel. Er kunnen dan op minder plekken huizen gebouwd worden.

Ik vind het belangrijker dat: **Randomiseer stellingen!**

Stelling 1. Alleen in droge en veilige gebieden bouwen. We bouwen alleen op droge plekken. Ook als dat betekent dat er minder woningen gebouwd kunnen worden.	Stelling 2. Meer bouwen, hogere kosten. We bouwen ook in kwetsbare gebieden, zodat er meer woningen bijkomen. We moeten dan wel meer betalen om schade door water te voorkomen.
---	--

Slider, range [-10,0,+10]

ALLEN (N=1500) | OPEN Q1b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

ALLEN (N=1500) | WONINGBOUW Q2a Er zijn te weinig huizen/woningen. Nieuwe woningen kunnen worden gebouwd buiten dorps- en stadsgrenzen. Dat betekent verlies van landschap. Meer bouwen in bestaande woonplaatsen behoudt het landschap, maar maakt dat steden steeds drukker worden.

Ik vind het belangrijker dat: **Randomiseer stellingen!**

Stelling 1. Woningbouw in de open ruimte. Er worden nieuwe woningen gebouwd in het landelijk gebied. Ook als dat betekent dat het open landschap, landbouwgrond en recreatieruimte daardoor voor een deel verdwijnen	Stelling 2. Bouwen in steden en dorpen. Er wordt zoveel mogelijk binnen bestaande steden of dorpen gebouwd. Ook als dat betekent dat het drukker wordt in de stad of het dorp. En daar minder ruimte is voor recreatie en groen.
---	---

Slider, range [-10,0,+10]

ALLEN (N=1500) | OPEN Q2b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

Randomiseren:

NB: Steeds een 'verse' split van ~750 respondenten.

SPLIT A (N=750) | INDUSTRIE Q3a en Q3b

SPLIT B (N=750) | SCHOONWATER Q4a en Q4b

SPLIT C (N=750) | TECHNIEK Q5a en Q5b

SPLIT D (N=750) | STUREN Q6a en Q6b

SPLIT E (N=750) | LANDSCHAPPEN Q7a en Q7b

SPLIT F (N=750) | BESCHERMING Q8a en Q8b

SPLIT G (N=750) | ELECTRICITEITSNET Q9a en Q9b

SPLIT H (N=750) | LANDBOUWGROND Q10a en Q10b

SPLIT I (N=750) | DRINKWATER Q11a en Q11b

SPLIT J (N=750) | BODEMDALING Q12a en Q12b

@NoTies: Vragenblokken Q3 tot en met Q12 in Willekeurige volgorde aanbieden

SPLIT A (N=750) | INDUSTRIE Q3a In Noord-Holland ligt zware industrie soms dicht bij woonwijken. Deze industrie zorgt voor uitstoot en een minder gezonde omgeving om in te leven. Tegelijkertijd zorgt de industrie voor veel banen en zorgt het ervoor dat we veel producten in eigen land kunnen produceren. We zijn daardoor minder afhankelijk van het buitenland.

Ik vind het belangrijker dat: Randomiseer stellingen!

Stelling 1. Verduurzamen van zware industrie. Er wordt geïnvesteerd in het behouden, verduurzamen en verschonen van de zware industrie. Banen blijven behouden en producten worden in eigen land geproduceerd, waardoor we niet afhankelijk worden van het buitenland. Er komt minder ruimte voor onder andere nieuwe woonwijken en natuur en het duurt langer voordat de omgeving gezonder wordt.

Stelling 2. Geen ruimte voor zware industrie. Er wordt geen ruimte meer gegeven aan zware industrie, wat ervoor kan zorgen dat deze verplaatst naar andere landen. Daardoor krijgen we een schonere en gezondere omgeving in Noord-Holland. Maar banen verdwijnen en we worden afhankelijker van producten uit het buitenland.

Slider, range [-10,0,+10]

Dus de helft van de respondenten die Q3a heeft beantwoord krijgt de open vraag, de rest gaat door naar de volgende vraag. Zo houden we het aantal open vragen per respondent overzichtelijk. Ten einde de complexiteit in de klauw te houden zijn deze 'tweede splits' gemakshalve maar aangeduid als split-letter, gevolgd door ½.

SPLIT A½ (N=375) | OPEN Q3b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

SPLIT B (N=750) | SCHOONWATER Q4a Bedrijven en landbouw zorgen voor banen, voedsel en een sterke economie. Tegelijk kunnen hun activiteiten het water vervuilen, terwijl schoon water belangrijk is.

Ik vind het belangrijker dat: Randomiseer stellingen!

Stelling 1. Waterkwaliteit maximaal beschermen. Ook als bedrijven door extra regels mogelijk minder produceren en hun winsten en groei beperkt worden. Hierdoor gaan de prijzen van deze producten omhoog.

Stelling 2. Ruimte voor bedrijven. Bedrijven worden niet beperkt door extra regels om meer te produceren en te groeien. Producten worden daardoor niet duurder. Wel kan het betekenen dat inwoners meer belasting betalen voor de zuivering van vervuild water.

Slider, range [-10,0,+10]

SPLIT B½ (N=375) | OPEN Q4b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

SPLIT C (N=750: TECHNIEK Q5a Schone lucht, grond en water zijn belangrijk voor onze gezondheid en ons dagelijks leven. We kunnen hier nu actie voor ondernemen of vertrouwen op nieuwe technieken in de toekomst.

Ik vind het belangrijker dat: Randomiseer stellingen!

Stelling 1. Nu actie voor gezonde omgeving. Er komen nu strengere regels voor bedrijven en landbouw en we gaan meer belasting betalen. Daarmee houden we schoon drinkwater, een schone lucht en bodem. Voor onszelf én toekomstige generaties.

Stelling 2. Vertrouwen op nieuwe technieken. We vertrouwen erop dat toekomstige technologie en innovaties deze problemen slimmer en goedkoper oplossen. Ook als dat betekent dat het langer duurt voordat de lucht, grond en het water schoner worden.

Slider, range [-10,0,+10]

SPLIT C½ (N=375) | OPEN Q5b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

SPLIT D (N=750: STUREN Q6a) De provincie kan bepalen hoe bedrijven, boeren en bouwers binnen bepaalde regels hun bedrijf kunnen ontwikkelen. Dit zorgt voor snellere verbetering van de lucht, bodem en waterkwaliteit. Als de provincie minder stuurt, hebben ondernemers meer vrijheid en zijn de kosten lager. Maar veranderingen naar duurzaamheid gaan mogelijk langzamer.

Ik vind het belangrijker dat: Randomiseer stellingen!

Stelling 1. Provincie stuurt met regels. De provincie zet in op strengere eisen en subsidies om de water- en bodemkwaliteit te verbeteren. Ook als dit betekent dat ondernemers minder vrijheid hebben en sommige projecten duurder of trager worden.

Stelling 2. Vrijheid voor bedrijven. Bedrijven krijgen meer vrijheid om te bepalen hoe zij hun bedrijf aanpassen en verduurzamen. Ook als dat betekent dat de verandering naar schone lucht, bodem en water langzamer gaat. De provincie heeft minder invloed.

Slider, range [-10,0,+10]

SPLIT D½ (N=375) | OPEN Q6b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

SPLIT E (N=750: LANDSCHAPPEN Q7a) Delen van Noord-Holland zijn beschermd vanwege waardevolle historische landschappen. Bijvoorbeeld de Beemster en de Hollandse Waterlinies. Deze gebieden zijn belangrijk voor het ervaren van en het leven in de provincie. Tegelijkertijd vraagt de overgang naar nieuwe energie en maatregelen voor het klimaat om ruimte. Dit is nodig om in de toekomst voldoende energie beschikbaar te hebben en de provincie te beschermen tegen droogte en overstromingen.

Ik vind het belangrijker dat:

Randomiseer stellingen!

Stelling 1. Historisch landschap behouden. Onze herkenbare en historische landschappen worden beschermd. Ook als er dan minder ruimte is voor het opwekken van energie, het plaatsen van hoogspanningsmasten of maatregelen voor het klimaat.

Stelling 2. Ruimte voor energie- en klimaatmaatregelen, zodat er in de toekomst genoeg energie beschikbaar is en we goed beschermd zijn. Ook als dat betekent dat het landschap zoals ik het ken, verandert en historische landschappen er anders uit gaan zien.

Slider, range [-10,0,+10]

SPLIT E½ (N=375) | OPEN Q7b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

SPLIT F (N=750) | BESCHERMING Q8a De provincie Noord-Holland moet keuzes maken om zich te blijven beschermen tegen water. Eén mogelijkheid is inzetten op natuurlijke bescherming. Dit kan betekenen dat bijvoorbeeld de duinen minder goed toegankelijk zijn. Een andere mogelijkheid is om te vertrouwen op toekomstige technologische oplossingen en nu niet in te grijpen. Dit betekent ook een risico op schade en hoge kosten.

Ik vind het belangrijker dat: *Randomiseer stellingen!*

Stelling 1. Nu natuurlijke bescherming. We zetten in op natuurlijke bescherming, zoals duinen laten aangroeien of water meer ruimte geven. Ook als dat betekent dat ik sommige recreatiegebieden minder kan gebruiken.

Stelling 2. Wachten op toekomstige oplossingen. We behouden recreatiegebieden en het huidige landschap. We vertrouwen erop dat toekomstige oplossingen zoals gemalen en dijken dit probleem slimmer oplossen.

Slider, range [-10,0,+10]

SPLIT F½ (N=375) | OPEN Q8b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

SPLIT G (N=750) | ELECTRICITEITSNET Q9a Noord-Holland gebruikt steeds meer energie. Om er zeker van te zijn dat er altijd stroom is, is er meer ruimte voor energie nodig, bijvoorbeeld met transformatorstations. De provincie kan ook aanmoedigen dat inwoners en bedrijven op een andere manier met hun energie omgaan. Dan zijn minder grote investeringen nodig. De kans wordt groter dat er soms geen stroom beschikbaar is.

Ik vind het belangrijker dat: *Randomiseer stellingen!*

Stelling 1. Inzetten op uitbreiden elektriciteitsnet. We breiden het elektriciteitsnet uit. Bedrijven kunnen dan uitbreiden en je hebt zekerheid dat er altijd stroom is. Ook als dit betekent dat de uitbreiding van het energienetwerk ruimte inneemt.

Stelling 2. Aanpassen van elektriciteitsgebruik. We gaan sturen op ander stroomgebruik. Inwoners zetten grote stroomverbruikers alleen aan buiten piekmomenten. Bedrijven passen hun werkprocessen en werktijden aan. Het elektriciteitsnet hoeft minder uit te breiden. Ook als dit betekent dat er soms geen stroom beschikbaar is.

Slider, range [-10,0,+10]

SPLIT G½ (N=375) | OPEN Q9b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

SPLIT H (N=750) | LANDBOUWGROND Q10a Landbouw draagt bij aan onze voedselproductie. Maar waar ruimte is voor landbouw, is minder ruimte voor bedrijventerreinen, woningen en het energienetwerk. Het is de vraag of we bereid zijn landbouwgrond in te leveren om daarmee ruimte te maken voor andere bedrijven, woningen en energie.

Ik vind het belangrijker dat: *Randomiseer stellingen!*

Stelling 1. Ruimte voor landbouw. Landbouwgrond wordt beschermd, zodat de voedselproductie in Noord-Holland blijft bestaan. Ook als dit betekent dat er minder ruimte is voor het bouwen van woningen, energieopwekking en andere bedrijven.

Stelling 2. Ruimte voor wonen, energie en andere bedrijven. Landbouwgrond mag ook gebruikt worden voor andere doelen, zodat er meer ruimte komt voor woningen, energieopwekking en andere bedrijven. Ook als dit ten koste gaat van de voedselproductie in Noord-Holland.

Slider, range [-10,0,+10]

SPLIT H½ (N=375) | OPEN Q10b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

SPLIT I (N=750) | DRINKWATER Q11a We hebben steeds meer drinkwater nodig. De plekken waar drinkwater gewonnen kan worden, zijn schaars. We kunnen meer plekken voor drinkwater maken door meer water in de bodem te brengen. We kunnen ook kiezen om deze gebieden niet te beschermen en géén extra ruimte te maken voor veilig drinkwater. We kunnen dan op meer plekken kabels leggen en ondergrondse warmteopslag bouwen.

Ik vind het belangrijker dat: *Randomiseer stellingen!*

Stelling 1. Drinkwatergebieden beschermen. We beschermen toekomstige drinkwatergebieden. Ook als dat betekent dat het land natter wordt en woningen met vocht te maken krijgen. Daarbij komen er strengere regels voor het gebruiken van deze gebieden en is er minder ruimte voor ondergrondse energieprojecten.

Stelling 2. Ruimte voor energieprojecten. We houden deze gebieden beschikbaar voor aanleg van netwerken en ondergrondse energieprojecten. Ook als dat betekent dat we op den duur minder water kunnen verbruiken of dat drinkwater duurder wordt.

Slider, range [-10,0,+10]

SPLIT I½ (N=375) | OPEN Q11b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

SPLIT J (N=750) | BODEMDALING Q12a In de veenweidegebieden in Noord-Holland grazen veel koeien. Daarvoor wordt het waterniveau laag gehouden. Hierdoor komt er zuurstof bij het veen, waardoor er broeikasgassen vrijkomen. Ook daalt de bodem, wat zorgt voor schade. Als we veenweiden natter maken, komen er minder broeikasgassen vrij en stopt de daling van de bodem. Dit betekent wel dat het landschap verandert. Ook moeten boeren hun bedrijf aanpassen.

Ik vind het belangrijker dat: *Randomiseer stellingen!*

Stelling 1. Broeikasgasuitstoot verminderen. We verminderen de broeikasgassen en bodemdaling stoppen door veenweiden natter te maken. Ook als dit betekent dat er minder koeien kunnen grazen en boeren hun bedrijf moeten aanpassen. Het landschap verandert naar meer moeras en bos.

Stelling 2. Huidige landbouw en landschap behouden. Het open landschap blijft zoals het is en boeren kunnen hun koeien laten grazen. Ook als dat betekent dat er meer broeikasgassen vrijkomen en de kosten stijgen voor herstel van schade door verzakking.

Slider, range [-10,0,+10]

SPLIT J½ (N=375) | OPEN Q12b Kun je uitleggen waarom je dit antwoord gekozen hebt?

Open vraag

RANK3 Q13 Waarvoor moet in Noord-Holland vooral ruimte worden gemaakt?

Kies wat jij het belangrijkste vindt, maak maximaal **3 keuzes**: *randomiseren – noteer keuze 1, 2 en 3 afzonderlijk*

1. **Waterzekerheid** – bescherming tegen wateroverlast, genoeg schoon (drink)water en voldoende watervoorraad
2. **Voedselproductie** – voldoende en betaalbaar voedsel door verschillende landbouwsystemen (bijvoorbeeld kassen of natte landbouw)
3. **Energiezekerheid** – ruimte voor duurzame energieopwekking en de infrastructuur daarvoor (zoals windmolens, zonnevelden en kabels)
4. **Economie en werkgelegenheid** – ruimte voor bedrijven en werk (bijvoorbeeld maakindustrie, diensten of datacenters)
5. **Landschap en natuur** – behouden en versterken van natuur, landschap en planten en dieren
6. **Gezonde leefomgeving** – een schone en aantrekkelijke omgeving om in te wonen en te ontspannen (schone lucht, bodem en water)
7. **Woningbouw** – genoeg woningen, ook als dit betekent dat er minder ruimte overblijft voor landbouw, natuur of bedrijven

Achtergrondkenmerken. Een deel behoort tot de achterliggende panelinformatie over de respondenten. Op basis van postcode kan URBANISATIE en REGIO worden afgeleid.

Data afkomstig uit panelinformatie NoTies – dus deze vraag hoeft niet te worden gesteld

POSTCODE Q14 Postcode

Vul hier de 4 cijfers van je postcode in.

Data afkomstig uit panelinformatie NoTies – dus deze vraag hoeft niet te worden gesteld

AGE Q15 Wat is geboortjaar? In datafile: leeftijdsclassificatie en generaties . Leeftijdsclassificatie is: 16–25 jaar, 26–35, 36–45, 46–55, 56–65, 66–75, 76–85, 85+, zeg ik liever niet

Data afkomstig uit panelinformatie NoTies – dus deze vraag hoeft niet te worden gesteld

EDU Q16 Wat is je hoogst genoten opleiding?

GEHOORDKOUDE Q17 De provincie Noord-Holland heeft het afgelopen jaar de campagne ‘Jouw Noord-Holland, jouw ruimte’ gelanceerd. Hoe bekend ben je met deze campagne?

1. Ik ken de campagne goed
2. Ik heb er iets over gehoord
3. Ik ken de campagne niet

GEHOORDWARM Q18 Hieronder volgt een korte uitleg van de campagne. Noord-Holland verwacht in de toekomst te weinig ruimte te hebben om te wonen, werken en recreëren. Daarom vraagt de provincie inwoners wat zij belangrijk vinden bij de inrichting van de provincie.

Vanaf april tot en met augustus konden inwoners meedenken via de website, huiskamergesprekken en evenementen, waaronder Bevrijdingspop, de Landbouwsow, het Kwakoe Festival en Pre-Sail. Ook zijn gesprekken gevoerd met gemeenten, waterschappen en andere maatschappelijke organisaties.

Afgelopen maand volgde een nieuwe ronde, met de online Keuzewijzer en bijeenkomsten waarin inwoners keuzes kregen voorgelegd.

Nu je dit weet, hoe bekend ben je met deze campagne van de provincie Noord-Holland over de toekomstige inrichting van de provincie?

1. Ik ken de campagne goed
2. Ik heb er iets over gehoord
3. Ik ken de campagne niet

OORDEEL Q19 Vind je het een goede of een slechte zaak dat de provincie Noord-Holland deze campagne heeft georganiseerd?

1. Zeer goed
2. Goed
3. Slecht
4. Zeer slecht
5. Geen mening

OPEN Q20 Waarom vind je dit een [goede/slechte] campagne?

Open vraag

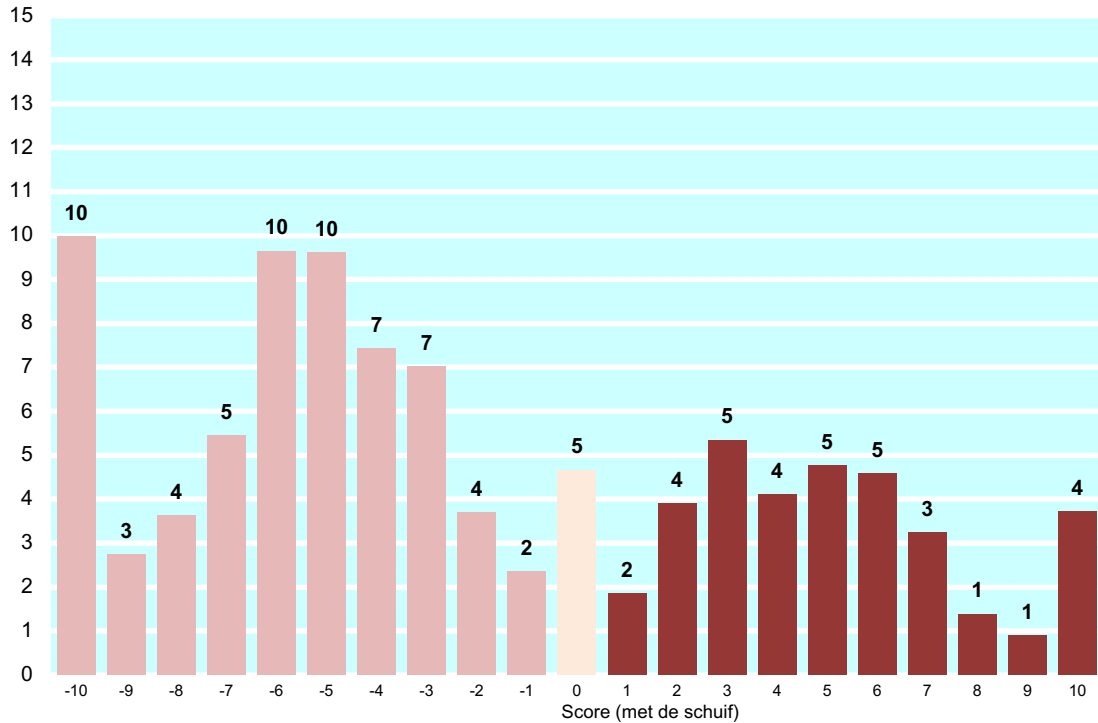
MEEDOEN2 Q21 Tot slot, zijn er nog andere onderwerpen of aandachtspunten die jij belangrijk vindt voor de toekomst van Noord-Holland?

Open vraag

EINDE VRAGENLIJST

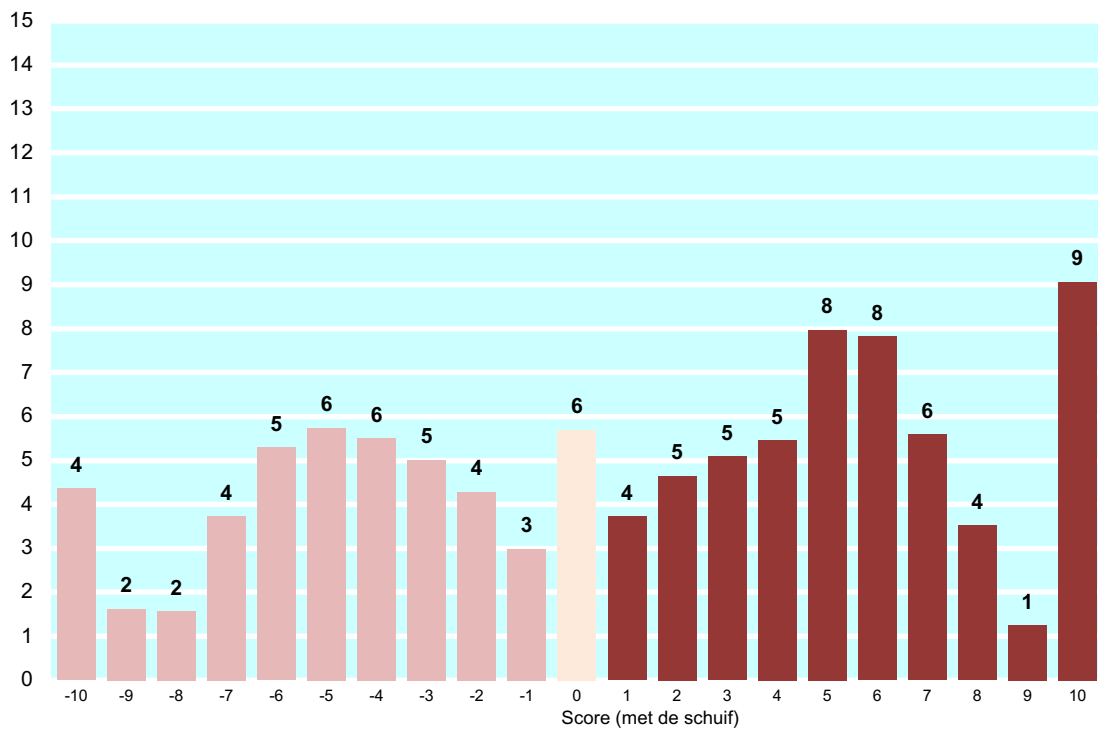
Bijlage 2. Originale dilemmascores (21-puntsschaal)

Figuur 1A. Woningbouw – op droge of ook natte plekken

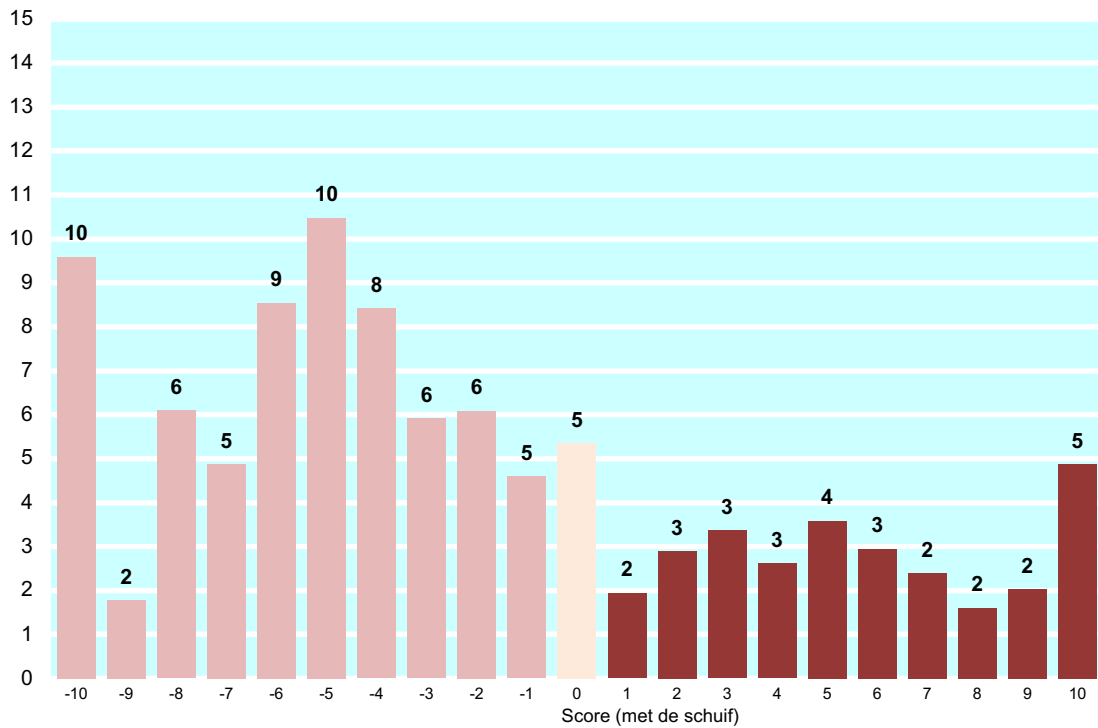
Vraagtekst Zie figuur 1. **Noot** N=.. **NB:** Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 1.

Figuur 2A. Woningbouw – in de open ruimte of in steden en dorpen

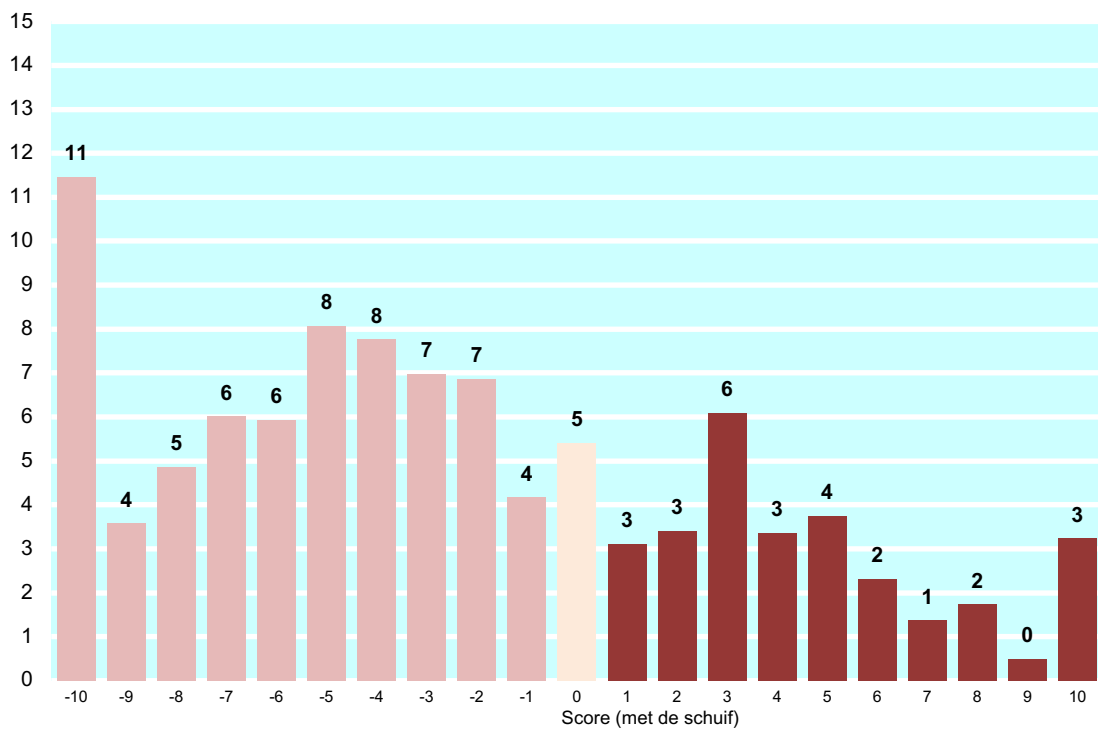
Vraagtekst Zie figuren 1 en 2. **Noot** N=1.620. **NB:** Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 2.

Figuur 3A. Omgang met de zware industrie

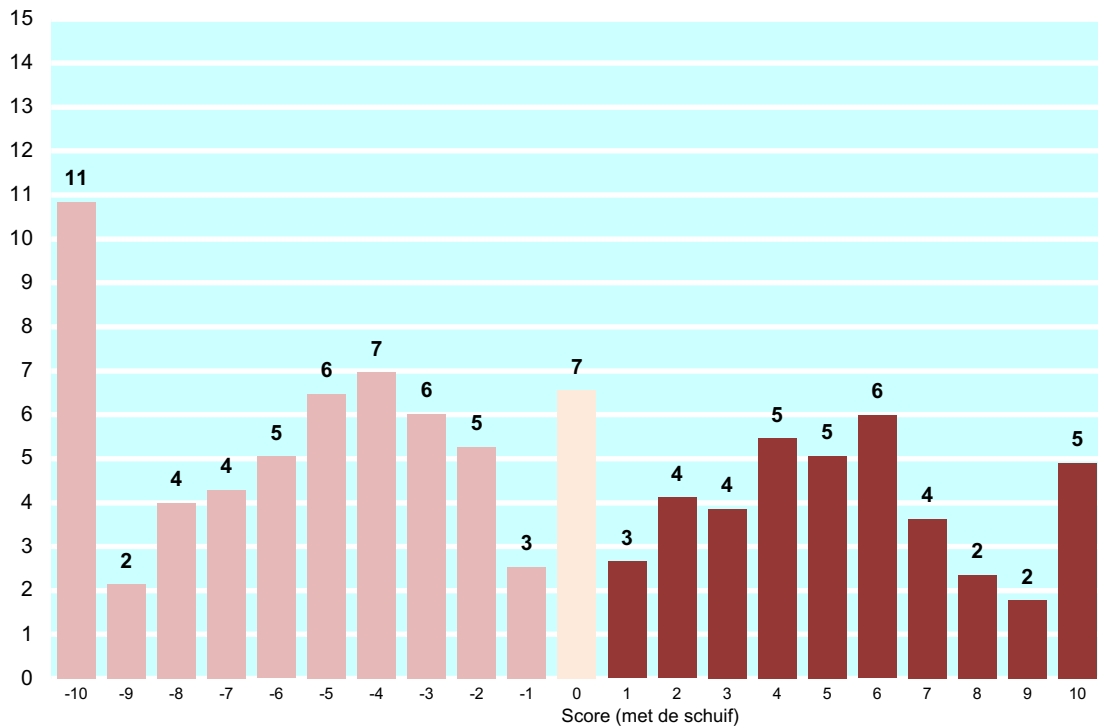
Vraagtekst Zie figuren 1 en 3. **Noot** N=799. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 3.

Figuur 4A. Omgang met de waterkwaliteit

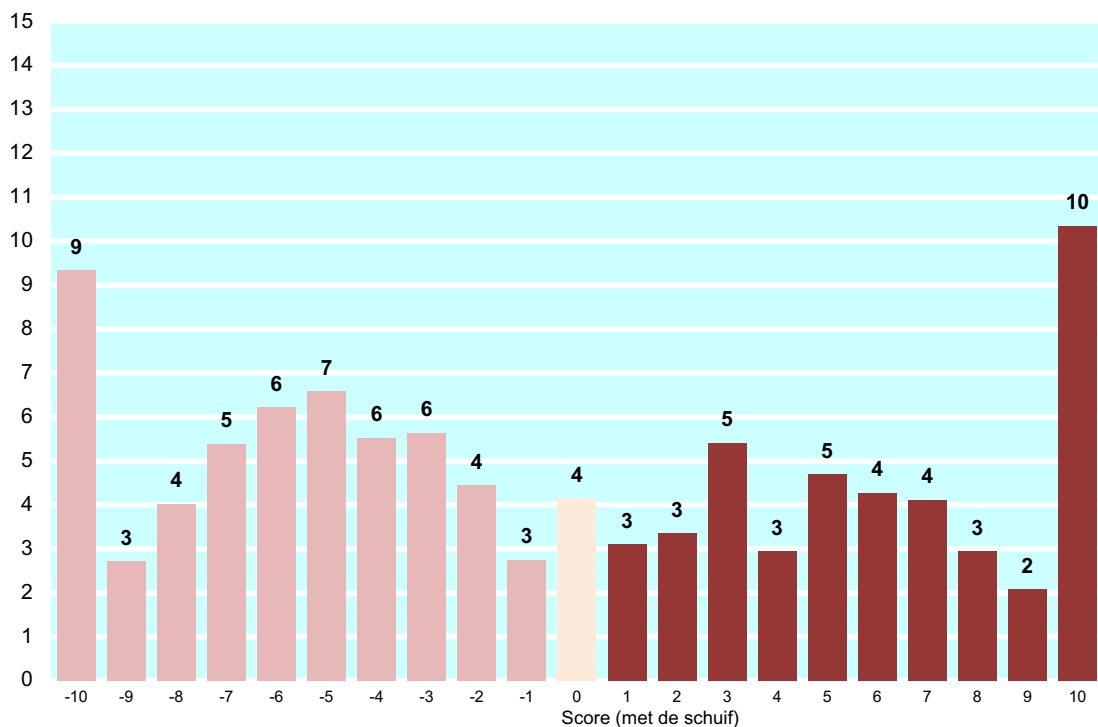
Vraagtekst Zie figuren 1 en 4. **Noot** N=834. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 4.

Figuur 5A. Lucht, grond en water – nu actie of vertrouwen op nieuwe technieken

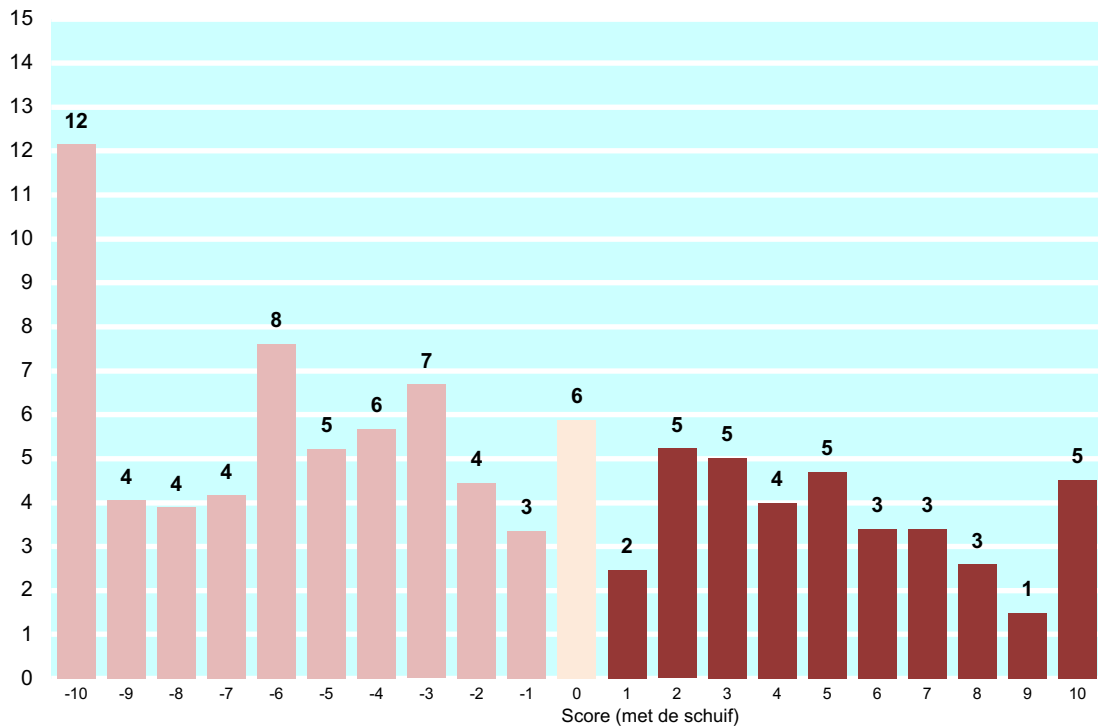
Vraagtekst Zie figuren 1 en 5. **Noot** N=854. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 5.

Figuur 6A. Water en bodemkwaliteit – wel of geen sturing door de provincie

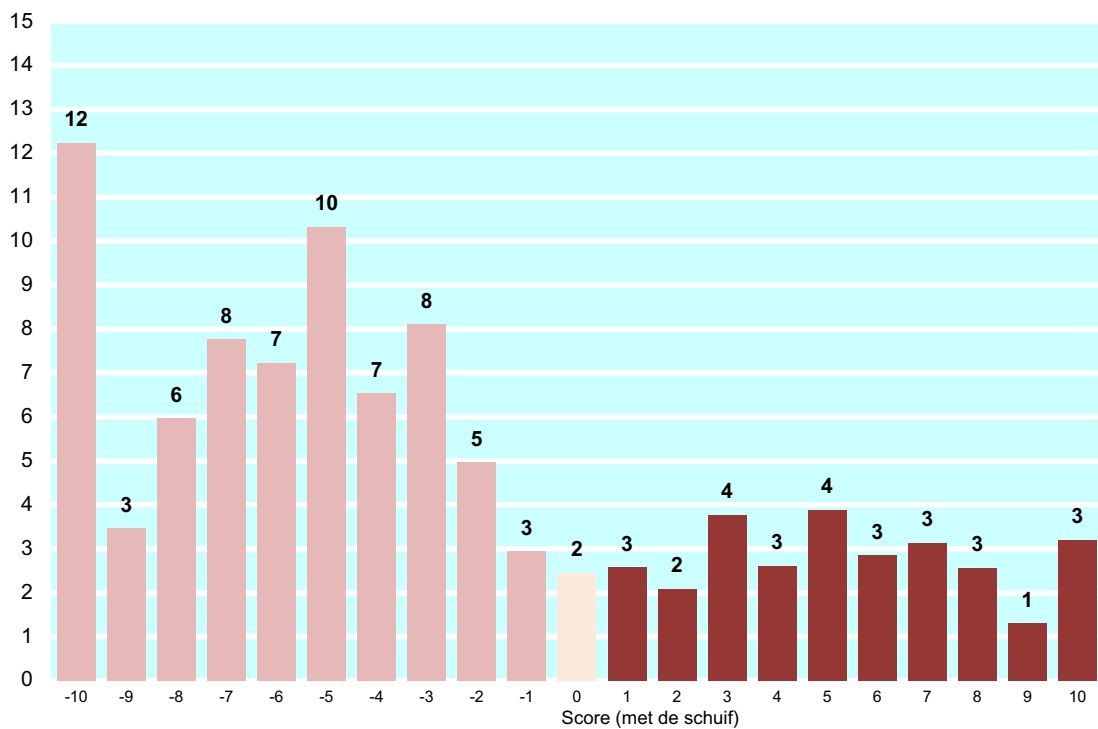
Vraagtekst Zie figuren 1 en 6. **Noot** N=778. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 6.

Figuur 7A. Omgang met historische landschappen

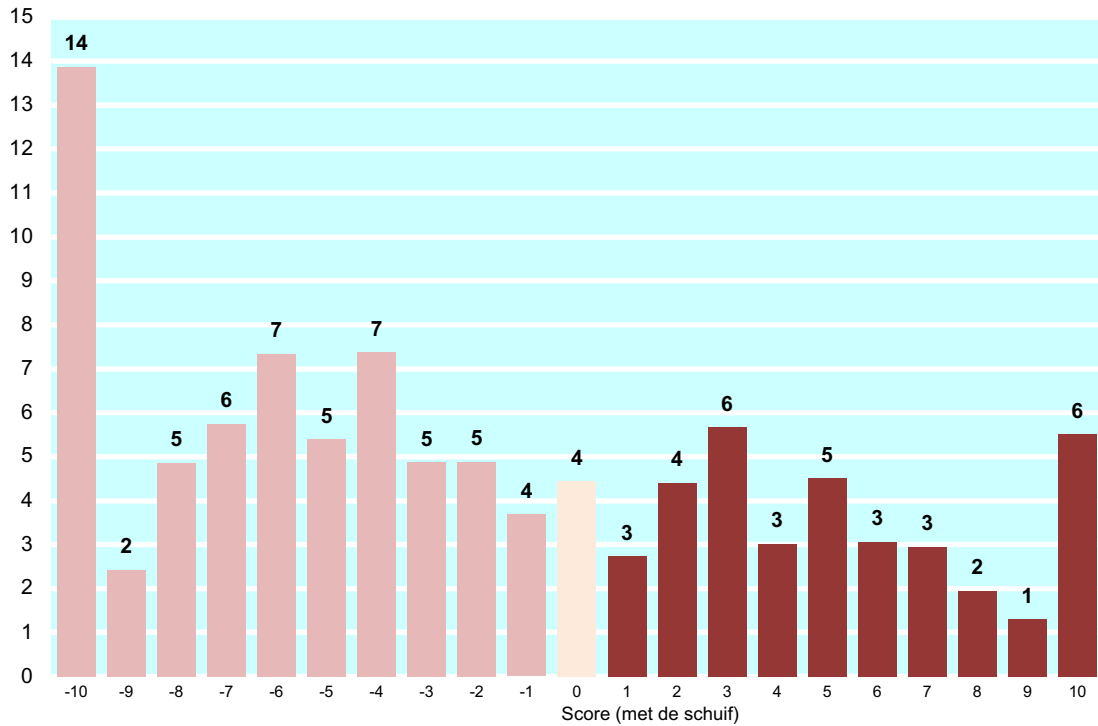
Vraagtekst Zie figuren 1 en 7. **Noot** N=797. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 7.

Figuur 8A. Fysieke bescherming van de provincie tegen water

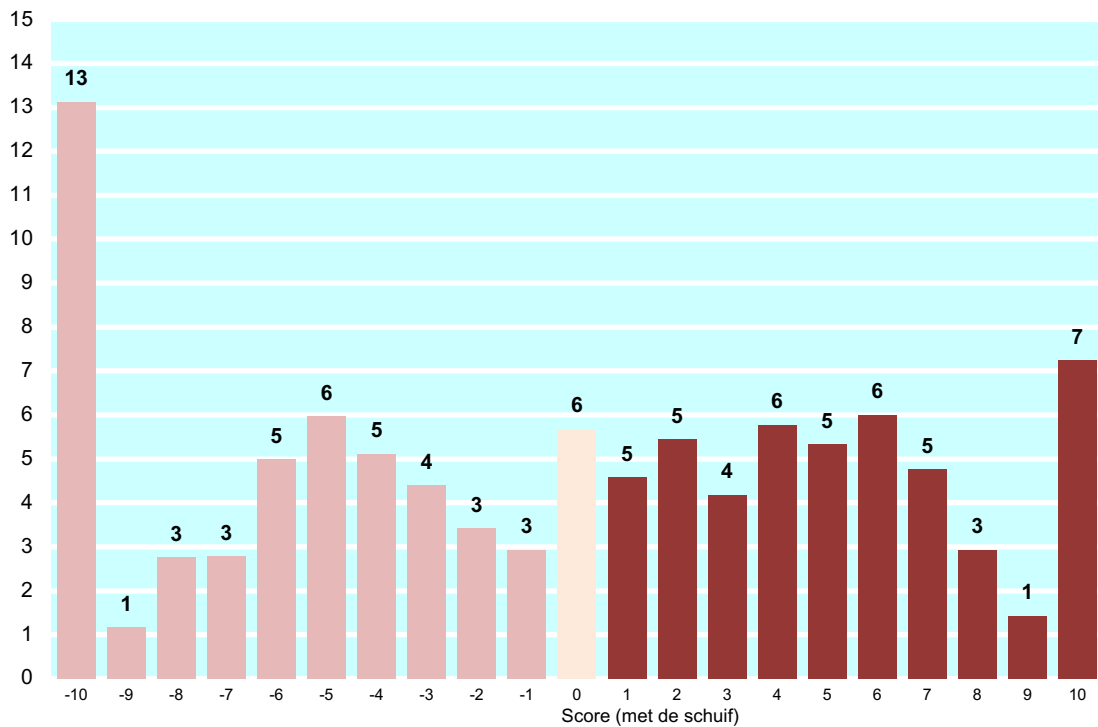
Vraagtekst Zie figuren 1 en 8. **Noot** N=816. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 8.

Figuur 9A. Omgang met het elektriciteitsnet

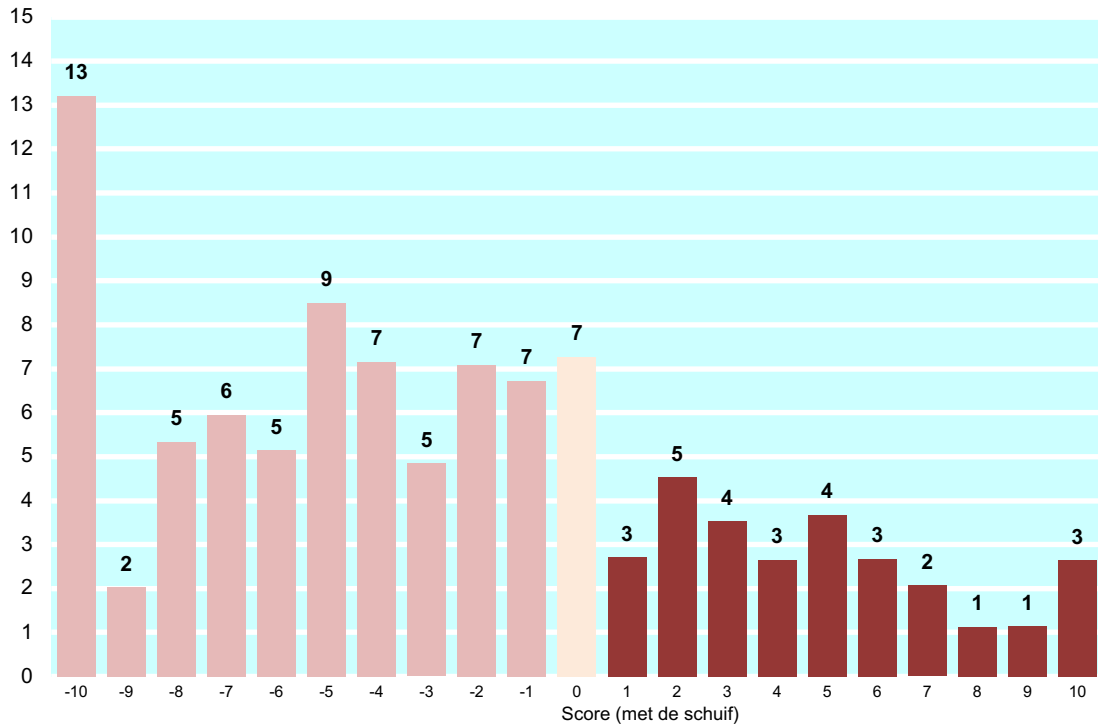
Vraagtekst Zie figuren 1 en 9. **Noot** N=817. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 9.

Figuur 10A. Omgang met de landbouwgrond in de provincie

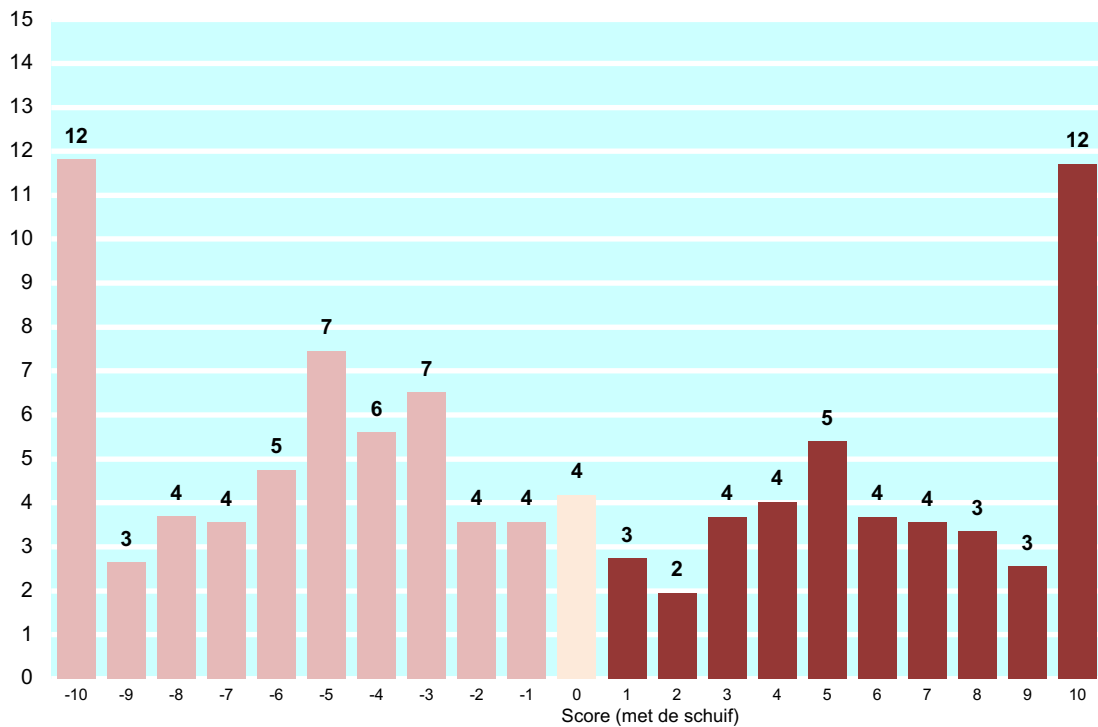
Vraagtekst Zie figuren 1 en 10. **Noot** N=804. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 10.

Figuur 11A. Omgang met drinkwatergebieden

Vraagtekst Zie figuren 1 en 11. **Noot** N=795. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 11.

Figuur 12A. Omgang met bodemdaling en broeikasgasuitstoot in veengebieden

Vraagtekst Zie figuren 1 en 12. **Noot** N=807. NB: Door afrondingsfouten kunnen de scores, bij elkaar opgeteld, afwijken van figuur 12.

COLOFON

Nameting Campagne *Jouw Noord-Holland, Jouw Ruimte*
Publieksonderzoek Provincie Noord-Holland
19 januari 2026
© Epiphaneia BV

Epiphaneia B.V.
Herengracht 3 2
1015 BA AMSTERDAM
info@epiphaneia.nl